

# FØRSTE STEG

NR. 1 / 2026

Et tidsskrift for barnehagelærere  
fra Utdanningsforbundet

**TEMA: Hørsel**

## SLIK BLE ANSATTE MER BEVISSTE PÅ STØY

Eva er født med nedsatt hørsel. Takket være god tilrettelegging har hun fått en normal hverdag i barnehagen. Eva har også gjort de ansatte mer bevisst på hva støy er.

## Mer støy enn du tror

Visste du at lydnivået i barnehagen til tider tilsvarer 100 personer som prater i munnen på hverandre? Eller at et skrik i øret eller slag mot øret kan gi hørselstap på linje med 20 år i industrien? Det forteller støyekspertene til Første steg.

Litt over 75 prosent av alle ansatte synes lydnivået i barnehagen er høyt, viser en studie fra Universitetet i Oslo (UiO). Halvparten av de spurte sier støy påvirker trivselen. Én av fem vurderer til og med å bytte jobb på grunn av støy. Som om ikke det var nok, så topper barnehagelæ-

rerne statistikken over yrker med flest tilfeller av arbeidsrelatert nedsatt hørsel og øresus, viser tall fra Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI). Fordi barnehagene ikke er pålagt å måle støy, blir det, ifølge forskeren bak UiO-studien, opp til den enkelte barnehageansattes egen vurdering om støynivået er for høyt.

Ekspertene er ikke enige om hvor skadelig støyen i barnehagen kan være. Når barnehagepersonalet har et støynivå på 80 desibel om dagen, ligger det helt i grenseland for faren for hørselsskade over tid, sier en ekspert til Første steg. En annen viser til en studie av hørsel over tid, og mener det ikke er grunn til å frykte hørselsskader som følge av støy i barnehagen.

Heldigvis er det en god del barnehagene kan gjøre selv for å redusere støy. De kan dele barna i mindre grupper og

gjøre barna bevisst på egen stemme og egne lyder. Barnehagene kan bruke materialer som absorberer lyd, som tepper, myke lekekasser og gardiner. Slike tiltak har også vært avgjørende for at Jannicke Skorstad fortsatt kan jobbe i barnehage. Hun oppdaget at hun hadde nedsatt hørsel i en alder av 38 år, etter 15 år

i barnehage. Jannicke forteller at et høreapparat ikke er nok, fordi det ikke bare forsterker det som blir sagt, men også all støy rundt.

Selv om det nå er opp til hver enkelt styrer eller

leder i barnehagene å vurdere støynivået i barnehagen, tenker jeg støyreducerende tiltak og en bevissthet hos ansatte og barn om å redusere egen støy er viktig å prioritere. Det er selvsagt umulig å gardere seg mot et plutselig skrik i øret, men jevnlig støymålinger og hørselkontroll for ansatte er to ting barnehagene kan og bør gjøre for å forsikre seg om at de har et lydnivå som ikke går på helsa løs.

### «Ekspertene er ikke enige i hvor skadelig støyen i barnehagen kan være.»

Line

Line Fredheim  
Storvik  
ansvarlig redaktør  
line@utdanningsnytt.no



FOTO: CHARLOTTE WING

## SIDEN SIST

har frilansjournalist Kjersti Salvesen i Første steg (bak) intervjuet komiker og barnehagelærer Trine Lise Olsen om hennes sterke historie fra tiden i barnehagen i Båtsfjord. Foto: Khoa Dang Do



### Ansvarlig redaktør

Line Fredheim Storvik  
line@utdanningsnytt.no  
93 04 20 94

### KONTAKT

forstesteg@udf.no  
**Post:** Første steg, Utdanningsforbundet, Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo  
**Besøk:** Hausmanns gate 17, Oslo  
**På nett:** utdanningsnytt.no/forste-steg

### ANNONSER

Grethe Ånerud, HS Media AS  
utdanning@hsmedia.no  
92 83 68 30

### MEDLEMSSERVICE

Spørsmål om abonnement og bladordningen, adresseendringer og Min side:  
medlem@udf.no  
24 14 20 00

MIN SIDE  
udf.no/min-side

### ABONNEMENT

Ikke medlem, men ønsker abonnement?  
abonnement@utdanningsnytt.no  
utdanningsnytt.no/abonnement

### UTGIVER

Utdanningsforbundet

**Bekreftet opplag:** 32 580, ifølge Fagpressens Mediekontroll

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet, oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning. Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med.

### GRAFISK DESIGN

Mediamania  
mediamania.no

### TRYKK

Ålgård Offset  
ISSN 1504-1891

**Forsiden:** Eva Jørgensen i Kornhaug barnehage  
Foto: Marianne Otterdahl-Jensen

Første steg nr. 2 2026 kommer **29. mai**.

Utdanningsforbundet

Fagpressen





44

## Tema: Hørsel

- 12 Slik tilrettelegger barnehagen for Eva, som har nedsatt hørsel
- 18 Små grep kan hjelpe barn med hørselsutfordringer
- 22 Ansatte vurderer å bytte jobb på grunn av støy
- 26 Barnas opplevelse av støy i barnehagen
- 30 Jannicke har nedsatt hørsel og jobber i barnehage
- 34 Barn som sovner til musikk, bekymrer forsker
- 36 Barn med misofoni blir tolket som engstelige

## Reportasjer

- 44 Gro er lesevenn i barnehagen
- 48 Åpen barnehage er populært

## Fag og forskning

- 52 Den store spøkelsesjakten **Cecilie Mauseth**
- 56 Mer enn bare en debatt om skjermtid  
**Hege Cathrin Sennerud, Sandra Elise Sekkouri og Igor Kaltzakorta**
- 60 Slik kan du støtte barn født med leppe-kjeve-ganespalte  
**Marie Karoline Møller Ditlefsen, Anne Katherine Hvistendahl og Øydis Hide**
- 64 Å observere egen praksis gir resultater  
**Marie Birkelund Berg**

## Meninger

- 72 En samlingsstund utenom det vanlige  
**Torill Alnæs**
- 75 Kontaktforum barnehage: Vi må stå samla i barnehagedebatten **Anita Holm Cirotzki**



4



40

## HVER GANG

- 2 Leder
- 4 Barnehagen min: Voldsløkka barnehage
- 8 Studentblikk **Anne Marthe Gjerde**
- 9 Nyhetsblikk
- 10 Styreblikk **Kristine Forså Hermanrud**
- 17 Juss **Kirsten Vikesland Mæhle**
- 40 Mitt barnehageminne: Trine Lise Olsen
- 42 Leseglede: Bok på storskjerm  
**Trude Anette Brendeland**
- 59 Min doktorgrad: Guro Strømsøe
- 67 Nye bøker
- 74 Barnehager verden rundt

## SAGT I DETTE TIDSSKRIFTET

«Vi må slutte å sette merkelapper på barn – og bruke tid på å forstå hva de trenger.»

TRINE LISE OLSEN, SIDE 40



Les flere saker fra barnehagen på [utdanningsnytt.no/forste-steg](https://utdanningsnytt.no/forste-steg)



Følg oss på [@forstesteg](https://www.facebook.com/forstesteg)



MIN SIDE FOR  
MEDLEMMER  
[udf.no/min-side](https://udf.no/min-side)



**«Vi opplever at barna lærer seg tegn raskt gjennom lek i barnehagen.»**



# TEGN OG TALE SIDE OM SIDE

Voldsløkka barnehage er den eneste i Oslo tilrettelagt for hørselshemmede. Ansatte har spesialkompetanse på hørsel og tegnspråk.

TEKST: SISSEL FANTOFT FOTO: ANNE ELISABETH NÆSS

**O**m lag halvparten av barna i Voldsløkka barnehage er hørselshemmede. De fyller hele spekteret fra lette hørselstap med og uten

høreapparat til helt døde.

– Enkelte barn er søsken av døde, og ganske mange er CODA-barn (*children of deaf adults*). CODA-barn er hørende barn som har en eller to døde foreldre. Vi har også noen få nærmiljøbarn, forteller styrer Carina Moen.

Alle avdelingene består av en blanding av hørende og hørselshemmede barn og voksne, og bruker både tegn- og talespråk i hverdagen.

## LÆRER TEGN I LEKEN

– Språktilbudet tilpasses hvert enkelt barn, men målet vårt er å alltid ha hendene oppe slik at vi har en kommunikasjon som alle kan ta del i, opplyser audiopedagog Anna Omine Log Bjordal.

Siden norsk tegnspråk og talespråk har

ulik oppbygging, forsøker barnehagen i størst mulig grad å praktisere rene språk.

– Vi opplever at barna lærer seg tegn raskt gjennom lek i barnehagen, som er en naturlig arena for å tilegne seg språk, sier hun.

## TEKNOLOGISK UTVIKLING

Barnehagen har holdt til i de samme

lokalene siden 1950-årene, og har romslig plass med mulighet til å dele barna inn i mindre grupper.

– Tidligere var barnehagen kun for hørselshemmede, men siden 1990-årene har både hørende og hørselshemmede barn blitt tatt inn. Det henger sammen med den teknologiske utviklingen, hvor stadig flere barn får operert inn cochleaimplantater, forteller Moen.

Et cochleaimplantat (CI) kan gi døde og sterkt hørselshemmede mulighet til å oppfatte lyd og tale gjennom elektronisk stimulering. I Norge screenes alle nyfødte for hørselstap, og om lag 60 barn årlig har

## Voldsløkka barnehage

- 42 barn
- tospråklig tilnærming med både tegnspråk og talespråk
- små barnegrupper (7-11 barn) med god voksentetthet (3-4 voksne)
- både hørselshemmede barn, hørende barn og hørende barn som har en eller to døde foreldre.

Kilde: Voldsløkka barnehage for hørselshemmede

**PÅ RUNDGANG:**  
Edvard graver i posen med klosser mens barnehagemedarbeider Remi Grini og Amiira følger med.



**SAMLINGSSTUND:** Audiopedagog Anna Omine Log Bjordal fanger barnas oppmerksomhet med en spennende bok. Barnehagemedarbeider Remi Grini (t.v.), Amiira, Mathilde og Edvard.

### Tips om tilrettelegging for barn med nedsatt hørsel:

- Legg til rette for gode samtaler og aktiviteter som fremmer kommunikasjon.
- Mindre grupper sikrer bedre kommunikasjon mellom barn og mellom voksne og barn.
- Mindre visuell støy gjør det enklere å ha en god dialog.
- Ansatte med tegnspråkkompetanse gir hørselshemmede barn mulighet til å kommunisere på sitt morsmål.
- Tenk gjennom barnegruppas sammensetning og størrelse.
- Sørg for god struktur i hverdagen og ha gjerne en dagsplan.
- Vurder om og på hvilken måte barnet har behov for pauser.
- Gi barnet forutsigbarhet.
- Vurder plassering av barnet i forhold til voksne, andre barn og støykilder.
- Sørg for gode lyd- og lysforhold.
- Bruk hørselstekniske hjelpemidler.

*Kilde: Voldsløkka barnehage for hørselshemmede*

## Lov om barnehager

### Utdrag fra § 38: Rett til tegnspråkopplæring

- Barn under opplæringspliktig alder som har tegnspråk som førstespråk, eller som etter en sakkyndig vurdering har behov for tegnspråkopplæring, har rett til slik opplæring.
- Kommunen skal oppfylle retten til tegnspråkopplæring for barn bosatt i kommunen.
- Tilbudet om tegnspråkopplæring skal så langt som mulig utformes i samarbeid med barnet og barnets foreldre, og det skal legges stor vekt på deres syn.
- Retten til skyss, tilsyn, reisefølge og innlosjering etter § 36 gjelder for barn med rett til tegnspråkopplæring.

*Kilde: Lovdata*

et så stort hørselstap at de trenger oppfølging. Ifølge Hørselsforbundet får om lag 98 prosent av disse operert inn CI.

– For en liten gruppe barn fungerer ikke CI, og noen foreldre velger å ikke operere inn CI hos barna. Det er viktig med et godt barnehagetilbud for barn med alle grader av hørselshemming, hvor de opplever en kultur som styrker deres identitet, sier Bjordal.

### SOLID FUNDAMENT

De siste tiårene har tegnspråklige arenaer blitt bygget ned, med mål om at hørselshemmede barn skal inkluderes i skoler og barnehager i nærmiljøet. En ny språklov fra 2022 slår fast at tegnspråk er likeverdig med talespråk som språklig og kulturelt uttrykk.

– Barn med hørselstap er ekstremt gode til å lage seg strategier slik at det

virker som om de får med seg det som blir sagt. Det at de lærer seg rutiner som å kle av seg og vaske hender, betyr ikke nødvendigvis at de har fått med seg beskjedene som blir gitt. Vi ønsker at barna skal få lov til å være hele seg, helt uanstrengt, sier Bjordal.

Mange barn er den eneste med hørselstap i sin barnehage, og mangler derfor en arena hvor de kan praktisere tegnspråk.

– Hos oss møter barna andre med samme morsmål, altså tegnspråk. Vi har god kompetanse på tilrettelegging og hørsel generelt, og det at vi er tospråklige, ruster barna for veien videre enten de bruker tegnspråk eller talespråk, påpeker Moen.

I Oslo har barn mulighet til å gå videre til Vetland skole for hørselshemmede. Barn fra Voldsløkka barnehage er godt



**PASSER PÅ:** Barnehagemedarbeider Remi sjekker at Amiiras høreapparat sitter som det skal.



**SAMLINGSSTUND:** Audiopedagog Anna leser og forteller for barna i småbarnsavdelingen: Otilie (t.v.), Edvard, pedagogisk leder Helle Bjørklund Eriksson, Mathilde, barnehagemedarbeider Remi og Amiira.



**HENDENE OPPE:** Pedagogisk leder Mari Kristine Ausland Hol kommuniserer med Jaime på tegnspråk ved lekebordet.



**FELLESSKAP:** Alle avdelingene i Voldsløkka barnehage har både barn og voksne som hører normalt eller har hørselstap. Aria (t.v.), Ulrik, Jaime og audiopedagog Anna Omine Log Bjordal med Aron på fanget.

rustet for et videre skoleløp med tegnspråk som førstespråk.

– Vi er en viktig arena for tegnspråkutvikling og er samtidig en del av det hørselsfaglige feltet. Det er viktig for oss å fokusere på begge fagfeltene, fastslår hun.

### SAMARBEID MED DØVEMILJØET

Siden barna kommer fra hele Oslo, blir et flertall levert og hentet med taxi.

– Om morgenen og på ettermiddagen er det en logistikksentral her, hvor barna skal kle på seg, finne sekken sin og plasseres i riktig bil, forteller Bjordal.

Dette betyr også at foreldre og ansatte mister muligheten til de små møtene med formidling av beskjeder og informasjon.

– Det stiller større krav til oss når det gjelder å gi tilbakemeldinger til foreldrene, slik at de kan ha samtaler rundt mid-

dagsbordet om det barna opplever i barnehagen. Derfor bruker vi mye tid på å snakke med foreldrene på telefon eller FaceTime. Vi har egne tegnspråktolker på huset som kan bistå når det er nødvendig, opplyser Moen.

### ANSATTE MÅ LÆRE TEGNSPRÅK

Barnehagen ønsker primært ansatte med tegnspråklig kompetanse, og setter som krav at de som ikke kan tegnspråk, må gå på kurs.

Bjordal kunne ikke tegnspråk da hun begynte, men lærte det raskt.

Barnehagen har et tett samarbeid med døvemiljøet i Oslo, blant annet Døvekirken.

– Det er viktig at barna ser at det finnes et miljø med døve. Vi er stolte av kompetansen vi tilbyr, og opplever at mange foreldre setter stor pris på barnehagen, sier Moen.

[sissel.fantoft@gmail.com](mailto:sissel.fantoft@gmail.com)

**«Barn med hørselstap er ekstremt gode til å lage seg strategier slik at det virker som om de får med seg det som blir sagt.»**



**STYRER:** Carina Moen i Voldsløkka barnehage for hørselshemmede forteller at de ønsker ansatte med tegnspråklig kompetanse, og de som ikke kan tegnspråk, må gå på kurs.

Vi barnehagelærere må ta del i barnas magiske lekeverden, som når tussetrollene besøker barnehagen, skriver Anne Marthe Gjerde.

# Bli med barna inn i tussetrollenes verden



**Anne Marthe Gjerde**  
masterstudent i barnehage-  
kunnskap på deltid ved  
Høgskulen i Volda  
[annje83@gmail.com](mailto:annje83@gmail.com)

Foto: privat

Tussetrollene er småtroll som bor i ganger under jorda. Når de kommer ut om natta, blir de store. I natt har tussetroll besøk barnehagen vår. Avdelingen er tom. Igjen henger et brev med beskjed om at tussetrollene har tatt alt: alle lekene og alle møblene våre. Hva skal vi gjøre nå?

### BARNAS JAKT ETTER SPOR

Denne uka må vi være kreative. Måltidene blir til piknik på gulvet. På tur i skogen kommer spørsmålet «hvor bor tussetrollene?». Barna diskuterer, og jeg henger meg på. Barnas nysgjerrighet blir en magisk jakt etter spor. Og midt i skogen finner vi et kryss med et hull under en stubbe. Der, ja, der bor tussetrollene. Tussetrollene gir barna hjemmelaget slim, plastrør, farget ris, planker og maling. Vi dekker et helt rom med papir fra gulv til tak og lar barna male. Ikke minst ser vi at barna fint klarer å aktivisere seg selv når de mangler leker. I mangel av leker leker barna mer med hverandre.

### START MED BARNAS IDEER

Vi barnehagelærere må være med på å lage en magisk lekeverden for barn. Med utgangspunkt i ideer og barnas nysgjerrighet kan vi skape en sfære sammen med barna, der fantasien kan utfolde seg. Det som oppsluker barna, blir ledesnoren videre i leken. Vi veksler mellom rollen som deltaker, leder og observatør. De ansattes rolle skiftes i takt med leken. Vi må ikke ta vekk barnas eier-

skap til leken. En god pekepinn på hvem som eier leken, er å observere språket de ansatte bruker.

### EGENSTYRT LEK

Den egenstyrte leken hvor barna befinner seg i flytsonen, er vesentlig for god psykisk helse (Lunde og Brodal, 2022). Barns lek handler om et instinktivt behov for å leke. I leken belønnes de med glede, mestring og utfordringer. Hva skjer med flytsonen og den egenstyrte leken om vi som voksne skal inn og styre leken? Og hva skjer da med den viktige funksjonen leken har for barns utvikling og psykiske helse? Ifølge Rammeplan for barnehagen skal «leken ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes». Lekens egenverdi vil i mine øyne handle om frihet. Frihet til å velge hva leken skal inneholde. Frihet til å bearbeide inntrykk og til å bli kjent med seg selv og andre. Den egenstyrte leken er barnas måte å styrke sin psykiske helse og beredskap på. Å gå inn i tussetrollenes verden kan være en måte å gjøre det på.

### Litteratur

Lunde, C. & Brodal, P. (2022). *Lek og læring i et nevroperspektiv: Hvordan gode intensjoner kan ødelegge barns lærelyst*. Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Udir.no

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema hen brenner for.

“  
Vi må ikke ta vekk  
barnas eierskap  
til leken.”



## SPØRSMÅL OM ABONNEMENT?

MEDLEM: medlem@udf.no

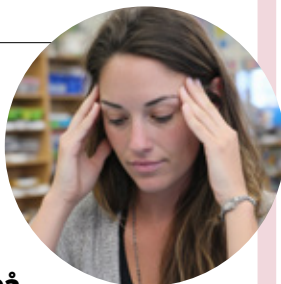
IKKE-MEDLEM:

abonnement@utdanningsnytt.no

**TIPS OSS** om ny forskning og nyheter på line@utdanningsnytt.no

### Økt bekymring for de minste barna

Ni av ti barnevernsledere sier de har sett utfordringer hos større barn som burde vært avdekket allerede da barna var under tre år. Det viser en undersøkelse fra Bufdir, som også har sett en nedgang i barnevernstiltak rettet mot de minste barna. Noen årsaker kan være at barnehagene ikke melder fra, og at ansatte i barnevernstjenesten ikke har nok kompetanse på eller oppmerksomhet om de miste barna. – Dette er funn vi tar svært alvorlig. Tidlig innsats er viktig for et barns videre utvikling i livet, sier Anne Magdalena Solbu Kleiven, direktør for kunnskapsdivisjonen i Bufdir i en pressemelding.



### Barnehageansatte er stresset på jobb

Rundt halvparten av ansatte i norske barnehager svarer at de «ofte» eller «alltid» føler seg stresset på jobben. Det viser OECD-rapporten TALIS Starting Strong Survey 2024, som kom i 2025. Mellom 13 og 18 prosent svarer at arbeidet påvirker deres fysiske eller psykiske helse negativt. De ansatte sier at den største kilden til stress er å ha for mange barn i barnegruppen eller på avdelingen. TALIS er en internasjonal undersøkelse blant ansatte og styrere i barnehager. Ni av ti ansatte svarer likevel at de trives på jobb. (TALIS Starting Strong Survey 2024)



Nyhetsblikk

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

FOTO: ADOBE STOCK

## Tidlig hjelp gir døve barn fordeler sosialt

**DØVE BARN SOM FÅR ET AVANSERT HØREAPPARAT** (cochleaimplantat) før de fyller halvannet år, og samtidig får språktrening, utvikler seg sosialt på lik linje med hørende barn. Det viser en studie fra Universitetet i Oslo. Forskerne testet 12 barn med implantat og sammenlignet med 22 jevnaldrende, og fant ingen forskjeller i barnas evne til å forstå følelser, tanker og ironi. Stipendiat Kristina Burum mener funnene viser at tidlig behandling gir døve barn gode muligheter til å lykkes sosialt senere i livet. (uio.no)

### Feiret jubileum med å gi ut bok

Barnehagelærerutdanningen i Sogndal lanserte en egen bok da de feiret sitt 50-årsjubileum i fjor høst. Boka *Tett på – 50 år med barnehagelærerutdanninga i Sogndal* gir et tilbakeblikk på utviklingen til utdanningen gjennom fem tiår. Forfatterne, som alle har hatt sentrale roller i fagmiljøet, har samarbeidet om å dokumentere historien.

Boka går lenger enn å være en jubileumshyllest. Den trekker linjer tilbake til 1930-tallet og viser hvordan samfunnsutvikling, verdigrunnlag og politiske beslutninger har påvirket barnehagelærerutdanningen nasjonalt – og i Sogndal spesielt – fram mot 2025.



Johs. Thaulle var med på å starte opp barnehagelærerutdanningen i Sogndal for 50 år siden og har vært rektor ved Høgskulen i Sogn og Fjordane. Her får han blomster av dagens rektor, Gunnar Yttri.

Foto: HVL / Eline Lundervold

Når vi som ansatte i barnehagen blir pålagt arbeid med selvutvikling, påvirker det ikke bare kvaliteten i barnehagen – det påvirker også livet vårt, sier **Kristine Forså Hermanrud**.

# Får vi utvikle oss i jobben, gir det mening og stolthet



**Kristine Forså  
Hermanrud**

styrer i Ringshaug barnehage i  
Tønsberg kommune  
[kristine.forsa.hermanrud@tonsberg.kommune.no](mailto:kristine.forsa.hermanrud@tonsberg.kommune.no)

Foto: privat

«*Å få muligheten til å utvikle seg i noe som er større enn seg selv, tror jeg gir både arbeidsglede og livsglede.*»

Ringshaug barnehage har personalet gjennom mange år jobbet systematisk med kompetanseheving. Alle ansatte leser, lytter til og utforsker ny forskning og felles faglitteratur. Vi møtes i faglige fellesskap der vi drøfter og reflekterer over sammenhengen mellom teori og praksis og egen handlingskompetanse. Vi stiller oss selv mange spørsmål og strekker oss etter ny kunnskap.

### MULIGHET TIL Å UTVIKLE SEG

«I like good learning communities» – en kort setning fra den kjente canadiske utdanningsforskeren Michael Fullan som gir gjenklang. Han har skrevet en rekke prisbelønte bøker om skole- og systemutvikling. Jeg tror vi som mennesker tiltrekkes av slike fellesskap. De gir kvalitet og mening. Å få muligheten til å utvikle seg i noe som er større enn seg selv, tror jeg gir både arbeidsglede og livsglede.

Når vi som ansatte i barnehagen blir pålagt arbeid med selvutvikling, påvirker det ikke bare kvaliteten i barnehagen – det påvirker også livet vårt, hver og en av oss.

Den betydningsfulle jobben som gjøres i barnehagen – ja, den aller viktigste, vil jeg si – må løftes frem. Mulighetene som ligger i å være fagarbeider eller barnehagelærer i en lærende organisasjon, er meningsfulle og utrolig viktige. Vi kan utgjøre en forskjell

i mange menneskers liv, både her og nå og i et fremtidsperspektiv.

### GODT ARBEIDSMILJØ

Som leder må jeg planlegge og sørge for at utviklingsarbeidet gjennomføres systematisk, slik at det ikke bare blir ord – men også handling. Jeg jobber målrettet med utvikling av barnehageansattes handlingskompetanse. Min erfaring er at dette skaper mening, begeistring, glede og stolthet over profesjonen og arbeidet som utføres. Det gir økt nærvær og kvalitet for barn og familier, og et godt arbeidsmiljø for de ansatte.

Det er et komplekst og omfattende arbeid. Jo mer vi lærer, jo mer oppdager vi at vi ikke kan – og det gir næring til å søke videre kunnskap. Jeg opplever at både barnehagelærere og fagarbeidere uttrykker at dette gir mening og styrker den viktige jobben de gjør. De kommer forberedt med refleksjoner, praksisfortellinger og undringer og deltar aktivt. De gir tilbakemeldinger om at det er meningsfullt å lære sammen. Det gir faglig trygghet.

Da kan en jobb i barnehage være verdens beste jobb å ha.

---

I hvert nummer inviterer vi en styrer til å skrive om et tema hen brenner for.



KONFERANSE I LÆRERNES HUS, TIRSDAG 28. APRIL 2026

# BARNEHAGEKONFERANSEN

## Lekekompetanse - barnehagelærerens superkraft

Er du medlem og jobber i barnehage? Vi inviterer til gratis konferanse. På denne konferansen møter du forskere og fagpersoner som deler sin kunnskap og sine refleksjoner knyttet til lek.

Til konferansen kommer Charlotte Lunde (lege og journalist), Dag Øystein Nome (UiA), Ole Johan Sando (DMMH), Anne Greve (OsloMet), Maja Reinåmo Olsson (NTNU), Martin N. Fjeld (OsloMet), Synnøve Smebye Botnen, (OsloMet) og Anita Holm Cirotzki (sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet).

Konferansen arrangeres i Lærernes hus i Oslo, men du kan også delta digitalt. Velkommen til en inspirerende dag med faglig påfyll.



**GOD TONE:** Eva Jørgensen (3) og barnehagelærer Bente Mork kommuniserer med tegn og tale i Kornhaug barnehage.



**«VI ER BEVISST PÅ HVOR EVA SKAL SITTE MED TANKE PÅ LYS, STØY OG BLIKKONTAKT.»**

# – Eva har gjort de ansatte mer bevisste på hva støy er

Eva er født med nedsatt hørsel. Takket være god tilrettelegging har hun fått en normal barnehagehverdag.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL JENSEN

Jeg skulle ønske jeg kunne fortelle 20 år gamle Malin at det kom til å gå bra ... At datteren min og jeg ville få et helt vanlig liv, sier Malin Jørgensen (23), som er mamma til Eva Jørgensen (3).

## MODERAT HØRSELSTAP

Da Eva ble født, ble ikke hørselstesten fra nyfødtscreeningen godkjent. En uke gammel ble Eva hørselstestet på nytt.

– Jeg husker jeg gråt da jeg ringte mamma på vei hjem fra nok en hørselstest som ikke ble godkjent, forteller Malin.

Hun hadde akkurat rukket å legge tenårene bak seg, var blitt alenemor – og var bekymret for om datteren skulle få et krevende liv med hørsels-utfordringer. Malin fikk etter hvert bekreftet at Eva hadde et moderat hørselstap. Det betyr at Eva hører en god del med høreapparat og kan snakke.

## SAMME BARNEHAGE SOM MAMMA

Fem måneder gammel begynte Eva med små rosa høreapparater.

– Hun nappet ut høreapparatene, og jeg måtte følge med konstant slik at hun ikke puttete dem i munnen. Først da hun var ett og et halvt år, foretrakk hun å ha dem i, minnes Malin. Ett år gammel begynte Eva i Kornhaug barnehage i Gausdal. Som barn gikk Malin også her. I forkant av datterens

barnehagestart hadde Malin møte med både Statped, PPT og barnehagen.

– Jeg var bekymret for at de andre barna skulle plukke ut høreapparatene, men det viste seg at det ikke var spennende i mer enn noen få dager, forteller Malin.

## ANSATTE LÆRER AV EVA

Barnehagen hadde noe erfaring med barn med nedsatt hørsel fra før. Inga Volden var pedagogisk leder på avdelingen til Eva det første året.

– Jeg har selv en sønn som er helt døv, så jeg hadde med meg en del kunnskap og kompetanse, som jeg delte med Evas mamma for å trygge henne, sier Volden.

Å få Eva inn i barnehagen har blant



## PEDAGOGISK

**LEDER:** Inga Volden i Kornhaug barnehage i Gausdal har selv en sønn som er døv, og hennes personlige erfaring har vært til hjelp for Eva og mamma Malin.



## SPRÅKLEDE:

Venninnene Eva og Lise liker å lese boka *Lillesøster*, som barnehagelærer Bente Mørk leser for dem.

**HØRSELSTEST:** Her er Eva bare fire måneder gammel og tar hørselstesten som avdekket at hun har et moderat hørselstap. Foto: Malin Jørgensen



**VANLIG HVERDAG:** Eva og venninnen Lise tegner sammen med pedagogisk leder Inga Volden (t.v.) og barnehagelærer Bente Mork i Kornhaug barnehage.



**GOD BARNDOM:** Eva er født med nedsatt hørsel, noe både mamma Malin og barnehagen har tatt tak i på en så god måte at Eva selv ikke tenker så mye på det.

annet gjort de ansatte mer bevisste på hva støy er.

– Det kan være leker som lager lyd eller en vaskemaskin som står og går. Før tenkte vi ikke like mye over alle lydene rundt oss, sier barnehagelærer Bente Mork.

#### **GODT FORBEREDT**

Før oppstart diskuterte de ansatte hva de kunne gjøre for å gi Eva en best mulig tilrettelagt hverdag.

– Vi bestemte at vi ikke skulle ha musikk som bakgrunnslyd når barna leker, men kun når musikk er målet med aktiviteten. Vi er bevisst på hvor Eva skal sitte med tanke på lys, støy og blikkontakt. Barn med nedsatt hørsel er mer avhengige av blikk- og munnavlesning, forteller spesialpedagog Idunn Hamnes. Hun er sammen med Eva 25 timer i uken.

Ansatte lærte seg også litt tegnspråk for å kunne snakke med Eva før hun selv hadde utviklet litt verbalspråk. Det tar lengre tid å lære seg å snakke med nedsatt hørsel. De ansatte snakker samtidig som

de viser tegnene for blant annet spise, tørst, leke, skifte bleie, tiss, bæsje, glad, lei seg, sint, mamma og bestemor.

Mork forteller at det i samling, under måltider og i lek på avdelingen alltid var en voksen i nærheten av Eva under tilvenningen, for å sette ord på aktiviteter og det som skjedde rundt henne.

– Eva lærte seg tegnene før hun sa ordene. Etter hvert som hun kunne tegnene og ordene begynte å komme, ble tegnene «visket ut». De bruker nå mer språk og mindre tegn, sier Volden.

#### **SPRÅKBAD**

– Vi trengte å minne hverandre på betydningen av å «bade barnet i språk», noe som også har kommet de andre barna til gode. For uavhengig av hørselstap er det viktig å sette ord på alt det de minste barna gjør, for å styrke språkutviklingen, sier spesialpedagog Hamnes.

På Evas avdeling satte de i gang et prosjekt kalt *Babblarna*, et språkpedagogisk materiale med seks fargerike figurer.



**«JEG VAR BEKYMRET FOR AT DE ANDRE BARN SKULLE PLUKKE UT HØREAPPARATENE.»**



## Støytips til barnehager

Del barnegruppen. Det reduserer støy og gjør hverdagen mer oversiktlig.

Ha blikkontakt og gi korte og tydelige beskjeder. Vær nær barnet når du gir beskjeder.

Tenk over kroppsspråk og mimikk.

Gi barnet tid til å tolke beskjeder og å svare. Når det skjer noe som barn med nedsatt hørsel ikke får med seg, er det viktig at de ansatte forklarer barnet hva som skjedd.

*Kilder: Pedagogisk leder Inga Volden, barnehagelærer Bente Mork og spesialpedagog Idunn Hamnes i Kornhaug barnehage*



**SPESIALPEDAGOG:** Idunn Hamnes er opptatt av å legge til rette for at Eva kan lese på munnen og ha blikkontakt med dem hun snakker med.

Foto: privat

I Bibbi, Bobbo, Babba, Diddi, Doddo og Daddas verden er målet å bable, snakke, syngende og leke sammen.

– Eva ble fort knyttet til disse figurene, og ved toårsalder, når språket ble mer fremtredende, var hun rask til å si navnene på figurene, forteller Mork.

### MÅLER AKUSTIKK

Barnehagen har byttet ut harde plastkasser til leker med myke kasser. De har kjøpt

inn silikontallerkener, som gir mindre støy når de spiser. Gardiner sørger for at Eva ikke får sol i øynene. Hun må kunne lese på munnen og se ansiktene til dem hun prater med.

– Vi gjennomførte en akustikkmåling, og la tunge tepper på gulvet for å dempe akustikken i rommene. Alle avdelinger fikk lyddepnende plater i taket, sier Volden.

Snart får de også et lydutfjvningssanlegg. Det har mikrofoner de voksne kan ha

## Tema

**SAMME BARNEHAGE:** Malin Jørgensen gikk i Kornhaug barnehage i Gausdal da hun selv var barn. I dag er det datteren Eva som går her.



**«JEG SYNTES  
OMSTILLINGEN  
VAR DET MEST  
KREVENDE.  
NÅ HAR EVA  
OG JEG DET  
VELDIG BRA.»**

på seg, og høyttalere i rommet som gjør det lettere å høre hva som blir sagt.

### **EVAS HAR ET EGET LAG**

Barnehagehverdagen er ganske lik for Eva som for de andre barna. Hun er sosial og aktiv og har mange å leke med. Eva elsker oppmerksomhet og har bestandig mye å fortelle. Hun utfordrer grenser og viser viljestyrke på lik linje med normalt hørende barn. Mamma Malin er takknemlig for laget rundt datteren. Hennes råd til andre voksne som har eller jobber med barn med hørselsutfordringer, er å ta imot all hjelp man kan få.

– Gausdal er en liten kommune, og Statped har gitt oss eksperthjelp. Også familien og omgangskretsen min har vært med på kurs. Jeg syntes omstillingen var det mest krevende. Nå har Eva og jeg det veldig bra, sier Malin fornøyd.

[godkommunikasjon@gmail.com](mailto:godkommunikasjon@gmail.com)

## ANNONSE

**OSLOMET**

Vi bygger kompetanse for ansatte i barnehage.

Søk på videreutdanninger ved OsloMet innen **15. april.**



**OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY**  
STORBYUNIVERSITETET



# Dette er reglane for bindingstid når du tar vidareutdanning

Får du ta vidareutdanning i barnehagen, kan du bli møtt med krav om bindingstid. Her er reglane som gjeld.

*Kortare etterutdanning eller vidareutdanning som arbeidsgjevar krev, gjev normalt ikkje grunnlag for bindingstid.*

Mange arbeidsgjevarar tilrettelegg for vidareutdanning for å styrke kompetansen i verksemda, anten gjennom løna permisjon eller anna økonomisk støtte. Når dei investerer i opplæring, ønskjer dei ofte å sikre at kompetansen blir verande gjennom bindingstid.

## KRAV FOR Å AVTALE BINDINGSTID

Bindingstid kan avtalast når visse vilkår er oppfylte. Høgsterett har slått fast at arbeidsmiljølova ikkje er til hinder for slike avtalar, så lenge arbeidsgjevar har tilsvarende plikt til å behalde arbeidstakaren i same periode. Ein avtale kan likevel setjast til side etter avtalelova § 36 dersom han er urimeleg. Då vurderer ein konkret kva avtalen inneheld og kva som skjedde då avtalen blei inngått.

For at bindinga skal vere gyldig, må ho altså vere rimeleg, sakleg og forholdsmessig. I tillegg kan tariffavtalar setje grenser for kva som kan avtalast. I KS-området kan bindingstid berre avtalast dersom kommunen gjev vesentleg økonomisk støtte, og

bindingstida kan ikkje overstige to år. I PBL må arbeidsgjevar yte støtte tilsvarende minst tre månadsløner, og maksimal bindingstid er òg to år.

## SAKLEG OG RIMELEG BINDINGSTID

Kortare etterutdanning eller vidareutdanning som arbeidsgjevar krev av deg, gjev normalt ikkje grunnlag for bindingstid. Bindingstid kan derimot vere lovleg og rimeleg når du som arbeidstakar frivillig søker meir omfattande utdanning, og arbeidsgjevar faktisk bidreg betydeleg økonomisk.

Når barnehagar får tilretteleggingsmidlar frå Utdanningsdirektoratet, blir hovud delen av kostnadene ved vidareutdanninga dekt av andre enn arbeidsgjevar. Arbeidsgjevar si reelle oppofring er då mindre, og bindingstid vil som regel ikkje vil vere rimeleg.

Bindingstida må i alle høve stå i balanse med det både du og barnehagen yter. Sjølv om bindingstid er lovleg, må kvar avtale vurderast konkret.

**Kirsten Vikesland Mæhle**  
advokat i Utdanningsforbundet  
[kirsten.vikesland.mehle@utdanningsforbundet.no](mailto:kirsten.vikesland.mehle@utdanningsforbundet.no)



**EGNE ERFARINGER:** Therese Widerø er ikke bare barnehagelærer og audiopedagog, men er selv født med nedsatt hørsel. Nå har hun skrevet en barnebok om hvordan det er å være et barn som ikke hører.



# Små grep kan hjelpe barn med hørsels- utfordringer

Barnehagelærer og audiopedagog Therese Widerø er født med hørselstap. Erfaringer fra egen barndom har motivert henne til å hjelpe barnehagebarn.

AV: KJERSTI SALVESEN FOTO: SONDRÉ TRANSETH

«DET ER ET SKJULT  
HANDIKAP, OG MANGE  
TROR AT ET HØREAPPARAT  
FIKSER HØRSELEN, SLIK  
SOM BRILLER, MEN DET  
GJØR DET IKKE.»

#### EN AUDIOPEDAGOG

- har spesialpedagogisk utdanning rettet mot hørsel og kommunikasjon
- jobber med personer med hørselstap eller hørselsvanser og tilbyr veiledning og tilrettelegging
- tilbyr lyttetrening for barn og voksne som bruker høreapparat eller cochleaimplantat
- samarbeider med skoler og barnehager for å sikre at læringsmiljøene er tilpasset barn med hørselsvanser

Kilde: [norghorsel.no](http://norghorsel.no)

Som barnehagelærer og audiopedagog erfarer Therese Widerø at det er for lite kunnskap om hørselsutfordringer i barnehage og skole.

– Mange vet ikke hva som skal til for å legge til rette for barn med nedsatt hørsel, sier Therese, som bor i Kristiansand. Rundt 840 barnehagebarn i Norge har nedsatt hørsel, viser tall fra Hørselsforbundet.

#### SKJULT HANDIKAP

– Ofte er det små grep som skal til, men det krever kontinuerlig oppfølging og påminnelse, siden vi fort glemmer hørselsutfordringen. Det er et skjult handikap, og mange tror at et høreapparat fikser hørselen, slik som briller, men det gjør det ikke, sier Therese, som har jobbet som audiopedagog i 20 år. Hun har skrevet boken *Jeg vil også være med* om Mia, som har høreapparat. Boken gir kunnskap om hørsel – og forteller hva som kan gjøre det lettere å oppfatte hva andre sier.

– Jeg har lenge ønsket å skrive en barnebok om et barn med en hørselsutfordring, sier Therese, som er barnehagelærer med hovedfag i spesialpedagogikk og fordypning i audiopedagogikk.

I boken skriver hun at Mia liker frilek i barnehagen best, for da kan hun velge hva hun vil leke. Til tross for at Mia har høreapparat, er det ikke alltid hun hører så godt likevel.

– Kunne Mia i boken vært deg?

– Nei. Jeg var heldig. Jeg gikk i en hørselsbarnehage og hadde mange rundt meg med samme



**AUDIOPEDAGOG:** Therese Widerø forteller at støy, utydelig tale, skumring og mørke tar energi fra barn med nedsatt hørsel. Hun har selv hørselstap og bruker høreapparat.

utfordring – og voksne som kunne tilrettelegge og gi meg god oppfølging, svarer Therese.

### **GODE OG DÅRLIGE MINNER**

Therese har et moderat til alvorlig hørselstap og fikk høreapparater da hun var ett år.

– Foreldrene mine hadde mistanke lenge før det, men det tok tid å få det avklart, sier hun.

Thereses minner fra hørselsbarnehagen er gode. Hun fortsatte i en hørselsklasse da hun begynte på skolen, der mye av undervisningen var på tegnspråk. Fra fjerde klasse begynte hun på nærskolen og fikk tilrettelagt klasserom med teppe og mikrofoner. Slik hadde hun det ut vide-regående skole, men med årene ble det flaut å ha sitt eget rom.

– Jeg følte meg veldig alene og annerledes. Det førte til at jeg prøvde å passe inn ved å late som at jeg hørte normalt. Blant annet skjulte jeg høreapparatene, forteller hun.

### **LÆRE Å STÅ OPP FOR SEG SELV**

Erfaringer fra egen barndom har motivert Therese til å hjelpe dagens barn.

– Jeg ble barnehagelærer for å kunne gå videre til å bli audiopedagog. Barnehagepedagogikken



**GENERALSEKRETÆR:** Inger Helene Venås i Hørselsforbundet mener en audiopedagog som selv har opplevd å være barn med nedsatt hørsel, kan ha en ekstra god forståelse av hvordan barn med hørselstap opplever utfordringer.

Foto: Ida Bjørvik

er gull verdt som audiopedagog, sier Therese, som ikke kan jobbe i barnehage fordi det er for mye støy. Hun har jobbet i audiopedagogtjenesten i Kristiansand kommune og som seniorrådgiver i Statped. I dag driver hun sitt eget firma som audiopedagog. Hun jobber med ett barn eller en liten gruppe barn i eget rom.

Therese erfarer at det er en stor fordel for barn med hørselsutfordringer å ha tilgang på faglig kompetanse, gjerne en audiopedagog, dersom barnet går i nærbarnehage.

– Dessverre er det mange som ikke blir så godt fulgt opp. Derfor brenner jeg for å spre kunnskap om hørsel, sier hun.

Noe av det viktigste Therese gjør i jobben sin, er å lære barn og unge å stå opp for seg selv.

– Jeg gir dem begreper og uttrykk de kan bruke for at andre skal oppfatte dem bedre. For

## Slik kan du møte barn med hørselsutfordringer

Legg opp til mest mulig forutsigbarhet i hverdagen.

Del barna inn i mindre grupper.

Fjern støy, slik som leker som lager lyd. Myke leker som ikke bråker, er best.

Lær tegnspråk.

Bruk visuell støtte til det du sier, og tegn som støtte til tale (tegn-til-tale).

Ha tepper på gulvet.

Bruk alle krokene i rommet og lag små soner til ulik lek.

Gi ansatte kurs om hørselshemming. Det gir økt forståelse for barn med nedsatt hørsel.

*Kilde: audiopedagog og barnehagelærer Therese Widerø*

## «JEG PRØVDE Å PASSE INN VED Å LATE SOM AT JEG HØRTE NORMALT.»

### OM HØRSEL

Rundt 140 barn per årsklasse (0–6 år) har nedsatt hørsel. Det betyr at rundt 840 barnehagebarn har nedsatt hørsel.

Ved seksårsalderen har 2 av 1000 norske barn behov for høreapparat.

Alle nyfødte i Norge får hørselen testet 24–72 timer etter fødsel. Hos en stor del av barna som er født med nedsatt hørsel, blir dette oppdaget da.

Hørselsregisteret for barn kom i 2023. 66 barn fikk avdekket nedsatt hørsel gjennom nyfødtscreeningen i 2023.

Hørselsregisteret for barn har oversikt over barn som ikke har godkjent hørselstest som nyfødt, og barn fra 0–18 år som får påvist et permanent hørselstap.

En god del barn utvikler hørselsutfordringer gjennom barneårene.

Alle barn anbefales å ta en hørselstest på helsestasjonen ved fire års alder. Å oppdage hørselstap tidlig er avgjørende for barns utvikling.

*Kilder: fagavdelingen i Hørselsforbundet og Norsk Helseinformatikk (nhi.no)*



**HØREAPPARAT:** Therese har et moderat til alvorlig hørselstap og fikk høreapparater da hun var ett år. Hun gikk selv i barnehage for hørselshemmede.

eksempel «kan vi ikke sette oss bort dit? Her er musikken fra høyttaleren for høy», eller «jeg trenger å se deg for å høre deg», forklarer Therese.

### LÆRER BARNA ENERGIBALANSE

Å høre dårlig er slitsomt og energitappende. Derfor er Therese opptatt av å lære barn om energibalanse.

– Energibalanse handler om å finne ut både hva som både gir og hva som tar energi. Mange tenker at det å hvile eller å sitte med skjerm *gir* energi, men sånn er det ikke alltid. Ofte kan det å være på tur eller høre på musikk gi mer energi – mens støy, utydelig tale, skumring og mørke tar energi fra barn med nedsatt hørsel, sier Therese.

Som audiopedagog reflekterer hun sammen med barna over hva som skaper glede og påfyll av energi. De bruker illustrasjoner og snakker om enkle situasjoner. Både situasjoner der alt er tilrettelagt ved hjelp av lys, avstand, god lyd og lite støy – og også krevende situasjoner. Det kan være under måltidet, der det er støy og for mørkt og vanskelig å oppfatte stemmer, forteller audiopedagogen.

– Felles for alle barna er aha-følelsen de får

når vi setter ord på hvilke situasjoner som tar energi – og hvorfor de blir så slitne. Noen ganger viser det seg i form av sinne eller hyperaktivitet, forklarer Therese.

### EN GOD ROLLEMODELL

Generalsekretær Inger Helene Venås i Hørselsforbundet mener en audiopedagog som selv har opplevd å være barn med nedsatt hørsel, kan ha en ekstra god forståelse av hvordan barn med hørselstap opplever utfordringer i hverdagen.

– For barnet kan det føles ekstra trygt, sier Venås. Hun sier gode rollemodeller som også har et hørselstap, kanskje kan få barnet til å føle seg mindre usikker på fremtiden.

– Barnet vil se at det å ha nedsatt hørsel ikke nødvendigvis trenger å sette store begrensninger for hvordan man kan leve livet sitt, sier Venås.

Det finnes ikke tall på hvor mange hørselshemmede som blir audiopedagoger.

– Vi har mange dyktige audiopedagoger i Norge, både med og uten egne hørselsutfordringer, sier generalsekretæren.

[godkommunikasjon@gmail.com](mailto:godkommunikasjon@gmail.com)



**UTGITT BOK:** Barnehagelærer Therese Widerø har skrevet bok om hørselshemmede Mia og utfordringene hun møter i barnehagen. Foto: Modig forlag

# Ansatte vurderer Å BYTTE JOBB på grunn av støy

En av fem ansatte vurderer å slutte som følge av støy i barnehagen, viser studie.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK ILLUSTRASJONSFOTO: ADOBE STOCK



**FORSKER:** Lene Skaget i Statped sier det i dag ikke finnes lover som pålegger barnehagene å måle støy. Foto: Svein Erik Moløkken

**L**itt over 75 prosent av ansatte i en studie gjennomført i et utvalg norske barnehager synes lydnivået er høyt, og 53 prosent sier det påvirker trivselen. Det viser en studie av ansattes opplevelse av støy i barnehagen fra Universitetet i Oslo.

– Jo flere barn, jo mer støy er det i barnehagen, sier Lene Skaget. Hun står bak studien, men jobber nå i Statped med blant annet å støtte barnehager som har barn med nedsatt hørsel.

## BARN ER STØYKILDEN

Studien viser at 21 prosent av de barnehageansatte vurderte å bytte jobb.

– Det er ikke overraskende, sier Skaget. Hun påpeker at studien er for liten til å generalisere resultatene til hele landet. Siden hovedkilden for støy er barnas stemmer, skrik og lekaktiviteter, er det vanskelig å dempe kilden til støy.

– Det er ikke bare å ta på øreklokker eller be barna gråte mindre, sier Skaget. Mellom 20 og 30 prosent av de ansatte rapporterte nedsatt hørsel, lydsensitivitet og tinnitus (øresus).

– Lydsensitivitet er et stort problem i barnehager, ikke bare nedsatt hørsel og øresus, sier Skaget. Kvinner opplever høyere grad av lydsensitivitet enn menn når de blir utsatt for

stress, viser den svenske populasjonsstudien SLOSH (2013).

## HELSESKADELIG

Støy kan føre til stress, tretthet, konsentrasjonsvansker, muskelspenninger, fordøyelsesbesvær, høyere blodtrykk og hjerte- og karsykdommer, ifølge Skaget.

– Mange norske barnehager har helseskadelig støy, sier Skaget. Hun sier barnehageeierne ikke er pålagt å kartlegge og måle støy. Kun 40 prosent av barnehagene i studien








## OM STUDIEN

■ Studien har kartlagt ansattes opplevelse av støy og hørselsrelaterte utfordringer i private og kommunale barnehager i en stor kommune på Østlandet.

■ 144 ansatte i 80 prosent av kommunens barnehager deltok.

 **76 % synes lydnivået i barnehagen er høyt**, og 53 % sier det påvirker trivselen.


 **83 % blir følelsesmessig sliten** av støy på jobb.

 **21 % vurderer å bytte jobb** på grunn av støy.

■ **4 av 5** har blitt skreket høyt i øret.

■ **Opplevd støy er lavere på småbarns-**avdeling enn på storbarnsavdeling og aldersblandet avdeling.

■ **Færre barn** skaper mindre støy.

 20 % av ansatte i studien oppgir plager med tinnitus, og **29 % har nedsatt hørsel.**

*Kilde: studien Støy i barnehagen. Barnehageansattes opplevelse av støy og hørselsrelaterte utfordringer av Lene Skaget, utgitt ved Universitetet i Oslo (2020)*

**«DET ER IKKE BARE Å TA PÅ ØREKLOKKER ELLER BE BARNA GRÅTE MINDRE.»**

hennes hadde gjennomført støytiltak. Bare tre prosent av de ansatte sa de hadde jevnlig hørselskontroll gjennom arbeidsgiver.

– Det overlates til den enkelte barnehageansattes skjønnsmessige vurdering om støynivået er for høyt, påpeker Skaget.

### MÅ MELDE FRA SELV

Skaget sier ansatte som ønsker å minske støyplager, kan melde fra til pedagogisk leder, styrer eller bedriftshelsetjenesten.

– Skriv avvik når du blir utsatt for skadelig

impulsstøy, som skrik rett i øret, sier Skaget.

Ha med deg ørepropper som du kan bruke når et barn gråter, så reduserer du belastningen over tid. Har du øresus, kan du få henvisning til en audiopedagog via fastlegen. Da kan du få hjelp til å lære å leve med øresus. Du kan bli kvitt lydsensitivitet gjennom lytte- og avslapningsteknikker og å redusere frykten for støy. Skaget mener støy og hørselsplager i barnehagen får altfor lite offentlig oppmerksomhet, og at lydsensitivitet også bør med i målingene til Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI).

**PLAGET:** Mer en halvparten av barnehagelærerne i en studie om ansattes opplevelse av støy i barnehagen, sier høyt støynivå påvirker trivselen. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock



«JO FLERE  
BARN, JO MER  
STØY ER DET I  
BARNEHAGEN.»



**OVERLEGE:** Skrik inn i øret kan gi hørselstap på linje med 20 års arbeid i høy industri-støy, sier Karl-Christian Nordby ved STAMI.  
Foto: STAMI

– Barnehagene burde vært pålagt å kartlegge støy. Det er de ikke i dag, sier hun.

#### MEST PLAGET I LANDET

Barnehagelærere topper statistikken over yrker med flest tilfeller av arbeidsrelatert nedsatt hørsel og øresus, viser tall fra STAMI for 2024. I 2018 lå yrkesgruppen på 10. plass når det gjaldt nedsatt hørsel, og på 4. plass for øresus. Tallene er selvrapporterte data og ikke basert på støymålinger eller forskning, ifølge overlege og avdelingsdirektør Karl-Christian Nordby ved STAMI. Han sier økningen kan skyldes økt oppmerksomhet rundt støy i barnehagen og at flere barnehagelærere har fått sjekket hørselen. En annen forklaring kan være at det er gjort

tiltak i andre yrkesgrupper som er utsatt for støy, som i industrien. 17 prosent av barnehageansatte oppgir at de har nedsatt hørsel som er relatert til arbeidet, mens kun 0,2 prosent er behandlet for støyskader og øresus, ifølge Norsk pasientregister. Overlegen sier antallet barnehageansatte med hørselsskader trolig ligger et sted midt imellom, fordi ikke alle blir henviset til spesialist.

#### SKADE AV SKRIK I ØRET

– Forskningen viser at den vanlige støyen i barnehagen, som kommer fra lek og stemmebruk, ikke ser ut til å gi barnehageansatte hørselsskader, sier Nordby. Han viser til Hørselsundersøkelsen i Nord-Trøndelag (HUNT) – en observasjonsstudie av hørsel over tid.



## Slik kan barnehagene redusere støy

### FYSISKE TILTAK

- Kartlegg støynivå på avdelingen og i barnehagen.
- Få målt etterklangstid i rommet. Har barnehagen barn eller ansatt med nedsatt hørsel, får du måling via Nav.
- Lag små skjermede lekekrokar med møbler og skillevegger. Da kan barna snakke lavere.
- Ha gardiner med store folder. De vil fange opp lyden.
- Bruk tekstiler og filtbilder på veggene i stedet for glass og rammer.
- Ha dempelister på dører og filtknotter under stoler og bordben. Bruk matter og tepper på gulvet og møbler med støyreducerende overflate.
- Ha lydabsorbenter i tak og vegger. Det finnes bilder som er laget for å redusere støy.
- Sett bøker med avstand mellom i hyllene. Da absorberes lyden i hulrommene.
- Ha tepper, puter og tekstiler i rommet.
- Ha lekekurver i filt eller stoff, eller legg filt på innsiden av plastkasser.
- Ikke ha mange leker med lyd. Sett en tape over hullet der lyden kommer ut, så det blir mindre støy.

### ORGANISATORISKE TILTAK

- Del barna i mindre grupper.
- Unngå store barnegrupper i store rom.
- Jo mer trygghet, tydelighet og struktur du har, jo mindre støy blir det i gruppa.
- Fordel barn og ansatte på flere rom når dere spiser, og når dere er ute og inne.
- Snakk med barna om støy, bråk, innestemme og utestemme.
- Barn med nedsatt hørsel kan få samtaleforsterker gratis fra hjelpemiddelsentralen.
- Bruk mikrofon ved samling.
- Ha lydmåler på vegg.
- Sjekk ut det pedagogiske opplegget *Skriketrollet* fra Hørselsforbundet.

Kilde: seniorrådgiver Lene Skaget i Statped

– Forskning tyder på at det ikke er grunn til å frykte hørselsskader som følge av støy i barnehager rett rundt eller under grenseverdien på 85 dB (A), sier overlegen. Han påpeker likevel at barnehageansatte kan være utsatt for støyskader på hørsel eller tinnitus ved direkte og kortvarig påvirkning mot øret. Et høyt barneskrik inn i øret eller slag mot øret kan gi hørselstap på linje med 20 års arbeid i høy industristøy. Overlegen sier STAMI ikke har med lydsensitivitet, fordi det er vanskelig å undersøke.

– Lydsensitivitet kan skyldes høyt trykk i det indre øret eller opplevelser, som at du er blitt skremt av en lyd. Noen reagerer på bakgrunnsstøy, andre ikke, forklarer overlegen.

### GRENSER FOR SKADELIG STØY

Grensen for helseskadelig støy på arbeidsplassen er 80 desibel (dB) i løpet av en åtte timers arbeidsdag, ifølge Arbeidstilsynet. Støyskader deles i to: *Impulsstøy* er plutselig og svært sterk og kortvarig støy over 130 dB som kan gi umiddelbar og varig hørselsskade. Den andre typen er skade som følge av *langvarig støy* over 80 dB.

Gjennomsnittlig daglig støy i barnehagen er på 80,7 dB, viser studier fra blant annet Sverige (2012). 79 prosent av barnehagene hadde støytopper i løpet av dagen på over 130 dB. Halvparten av barnehagene i Oslo hadde avvik knyttet til støy og lydforhold i en undersøkelse fra Helseetaten i Oslo kommune (2025).

– Vi vet det er støy i barnehager, men den gjennomsnittlige støyen er som regel ikke over 80 dB en hel arbeidsdag. Hørselsskader oppstår når lydtrykket er over 85 dB over 8 timer. Det vet vi er farlig. Opplever du en støytopp på 130 dB, kan det føre til en akutt hørselsskade, sier Steffen Roth, spesialist i arbeids- og miljømedisin i PBL Mentor Bedriftshelsetjeneste. De overvåker støynivået i private barnehager og setter inn tiltak hvis de finner avvik. Det kan være å dempe etterklangen og å jobbe med akustikk i rom. Da vil støynivået senkes og oppfattes lavere.

– Den subjektive oppfatningen av støy er noe annet enn det som er fysisk skadelig, sier bedriftsoverlegen.

line@utdanningsnytt.no

**STØY:** Barna i den svenske studien opplevde at det var mer støy i store rom enn små rom.



# Lydnivået i barnehagen tilsvarer 100 personer som prater i munnen på hverandre

Forsker Anita McAllister sier det er behov for tiltak, som mindre barnegrupper, forbedret lydmiljø og bevisst pedagogikk.

TEKST: KJERSTI SALVESEN ILLUSTRASJON: ADOBE STOCK

## «BARNES HØRSEL ER MER SÅRBAR FORDI HØY STØY KAN GÅ UT OVER SPRÅKUTVIKLING OG LÆRINGSMILJØ.»

**D**et overrasket meg at støynivået barna ble utsatt for i barnehagen, var så høyt, sier dosent Anita McAllister ved Karolinska instituttet i Sverige. Hun har forsket på barnas opplevelse av støy i barnehagen.

– Vi sammenlignet med personalets støyeksponering, som også var høy, men slett ikke så høy som barnas, sier forskeren.

### BARNA VAR ENIGE

Den svenske forskeren har ledet en undersøkelse blant barnehagebarn i Sverige, Finland og Island (2019). Barna hadde én mikrofon i hvert øre da forskerne målte støyeksponeringen de ble utsatt for, samt barnas egen stemmestyrke og grunntone.

Barna i undersøkelsen ble ofte utsatt for støynivåer over 80 dB. Ved lunsjtider ble det målt støynivåer over 85 dB i én barnehage.

– Dette forklarer hvorfor barna opplever at det er mye støy i barnehagen, og blir slitne av lyd og støy, sier forskeren. Siden barnas svar i de ulike landene var så like, tror forskeren at norske barn opplever det på samme måte.

### REAGERER PÅ ROPING

– Barn er bevisste på støy, men ikke like bevisste på at de selv lager støy. De skylder hovedsakelig på at andre barn roper og lager mye lyd, forteller McAllister.

Barnas måte å unngå støy i barnehagen på, var å holde seg for ørene eller gå ut av rommet. De fortalte også at de syntes det var slitsomt hvis de ansatte snakket veldig høyt.



**STØYFORSKER:** – Det overrasket meg at støynivået barna ble utsatt for i barnehagen, var så høyt, sier dosent Anita McAllister ved Karolinska instituttet i Sverige. Foto: privat



**AUDIOGRAF:** Niklas Gamst Schjerven sier støy kan være en usynlig barriere for barns trivsel og læring. Foto: privat

– Barna assosierte høye stemmer hos de voksne med at de hadde sinte stemmer, forteller McAllister.

### SOM LYDEN AV EN JETMOTOR

Niklas Gamst Schjerven er en av audiografene bak *Støy i barnehagen – En sammenligningsstudie av lydnivå og ansattes oppfatning av lyd* (2023) fra NTNU. Der undersøkte han ansattes opplevelse av støy. Han forteller at den øvre grenseverdien for en åtte timers arbeidsdag er 85 dB (A) i Arbeidstilsynets forskrift om støy på arbeidsplassen. Over 85 desibel er det krav om hørselvern.

– Når barnehagepersonalet har et snitt på rundt 80 dB (A), viser det at de ligger helt i grenseland når det gjelder faren for å få langvarige hørselsskader, sier Schjerven.

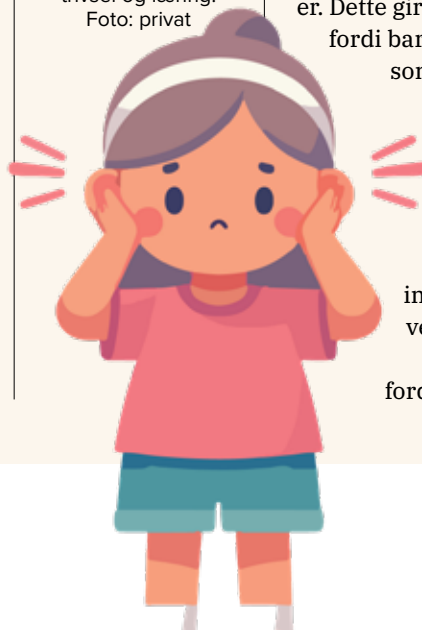
Han sier at de høyeste målte lydnivåene i barnehagene er slående høye.

– Lyder på 130 dB kan sammenlignes med en jetmotor eller en trykklufthammer på nært hold. Risikoen for øyeblikkelig hørselsskade er stor ved slike lydnivåer. Dette gir grunn til bekymring særlig fordi barn ofte kan lage impulslyder

som kommer uforutsett og gjentatte ganger. Vi kan ikke avfeie dette som bagateller. Hvis dette er grensen for voksne, hva da med små barns hørsel? sier Schjerven.

Audiografen mener det er interessant at barna selv opplever støynivåene som belastende.

– Barns hørsel er mer sårbar fordi høy støy kan gå ut over





språkutvikling og læringsmiljø. Selv om akutt hørselstap er den mest dramatiske risikoen, handler det også om stress, konsentrasjon og tretthet. Støy kan være en usynlig barriere for barns trivsel og læring, fastslår han.

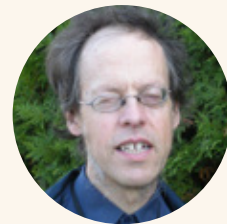
### RISIKO FOR AKUTT HØRSELSTAP

Lyd og støy måles i desibel (dB). Mest brukt er dBA-skalaen, som vil si hvor godt vi hører lyden. Seniorrådgiver Pål Jensen i Norsk forening mot støy forteller at en økning på 10 eller 20 dB tilsvarer 10 og 100 ganger så mye lyd. NTNUs støymålinger i norske barnehager viser et gjennomsnitt på opptil 80,3 dBA på en åttetimers barnehagedag. En vanlig samtale har et gjennomsnitt på cirka 60 dBA.

– 80 dBA er det lydnivået som oppnås hvis 100 mennesker prater i munnen på hverandre, forklarer Jensen. NTNUs støymålinger i barnehagene viser høye, kortvarige lydtopper (spissbelastning) på 129,9 dBLC peak. Den absolutt øverste grensen er 130. Høyere spissbelastning

**«BARNEHAGELÆRERNE LIGGER HELT I GRENSELAND NÅR DET GJELDER FAREN FOR Å FÅ LANGVARIGE HØRSELSSKADER.»**

**HØY LYD:** Lydnivået i barnehagen på en gjennomsnittsdag tilsvarer 100 mennesker som prater i munnen på hverandre, forteller seniorrådgiver Pål Jensen i Norsk forening mot støy. Foto: privat



### HVORDAN KAN VI REDUSERE STØY I BARNEHAGEN?

**Forbedre akustikken:** Dårlig akustikk, som etterklang, kan føre til at barn roper for å overdøve hverandre. Bruk lydabsorberende materialer som tepper og myke gulvbelegg for å redusere lyd og ekko.

**Færre barn gir mer ro.**

**Reduser mekanisk støy** fra ventilasjonsanlegg, vifter, pumper, lysarmaturer og vaskemaskiner. Den bidrar til at barna blir slitne.

**Gjør barna mer lydbevisste** og lær dem å forstå hvordan lyd påvirker andre og hvordan de kan regulere lyden de selv lager.

**Ha lydbevisste ansatte** som kan veilede barna.

**Gå på tur i skogen.** Den gir ro til både ører og sinn.

*Kilde: seniorrådgiver Pål Jensen i Norsk forening mot støy*

kan gi risiko for akutt hørselstap, ifølge Jensen.

### BEDRE UTE

Barna i McAllisters forskning opplevde at det var bedre ute enn inne i barnehagen, og at det var mer støy i store rom enn små.

– Noen barn sa de syntes det var bedre å være hjemme enn i barnehagen fordi det var roligere der, forteller forskeren.

– Resultatene viser en alvorlig situasjon i barnehagen. Vi trenger flere ulike tiltak, som mindre barnegrupper, forbedret lyd-miljø og bevisst pedagogikk, for å forbedre støysituasjonen i barnehagene. Barna må involveres i dette arbeidet. De trenger å bli bevisste på sin egen og andres stemme, mener McAllister. Bevisst pedagogikk er for eksempel å vise barna hvordan de kan regulere lyden de selv lager.

godkommunikasjon@gmail.com



En podkast fra  
**UTDANNINGSNYTT**



Sjekk ut vår nye podkastside, og hør på podkastene – helt gratis!

## UKAST TEMA



Tar opp spørsmål og temaer fra klasserom og barnehage. Her får du tips og kan lære noe nytt.

## UKAST DOKUMENTAR



Fortellinger fra virkeligheten i skole og barnehage, om mennesker og hendelser som har satt spor.

## UKAST LÆRERLIV



Lærere deler sine beste og verste erfaringer fra klasserom og barnehager. Her får du en smak av lærerlivet!

# Jannicke jobber i barnehage og har nedsatt hørsel

Barnehagedagen er full av lyder. For Jannicke Skorstad (40), som har nedsatt hørsel, **har humor og god kommunikasjon blitt avgjørende for å mestre hverdagen.**

TEKST OG FOTO: JULIE RIGVÅR

**A** få vite at man har et betydelig hørselstap, er et sjokk, spesielt når man er 38 år. Men jeg velger å gjøre det beste ut av det, forteller hun.

Vi møter Jannicke på hennes arbeidsplass i Eidanger barnehage i Porsgrunn. På vei inn på pauserommet lukker vi døren bak oss.

– Det var deilig med en lydpause nå, smiler hun.

Siden 2008 har hun jobbet som barne- og ungdomsarbeider i barnehagen, og trives godt med både barna og kollegaene.

Men for to år siden fikk hun en diagnose som gjorde at hun måtte gjøre noen endringer.

– Jeg er bevisst på at jeg ikke skal være en belastning for andre, så jeg har mye selvironi.

Samtidig er det viktig å være åpen om utfordringene sine.

## MEDFØDT DIAGNOSE

Under koronatiden begynte Jannicke å merke at enkel-



te lyder forsvant. Lyden av bølgeskulp og blader som raslet i trærne ble borte. Ikke lenge etter fikk hun en vedvarende «dott» i øret. Beskjeden fra audiologen kom uventet.

Jannicke hadde et betydelig hørselstap – og mest sannsynlig hadde hun vært hørselshemmet hele livet. Det var først nå, etter en forverring, at hun oppdaget det.



**UTETID:** Barne- og ungdomsarbeider Jannicke Skorstad i Eidanger barnehage fikk påvist nedsatt hørsel som voksen. Hun tar gjerne med barna, som Johannes, Hennie og Ulrik ut, fordi lydene blir mindre påtrengende i friluft.

**«Å FÅ VITE AT MAN HAR ET BETYDELIG HØRSELSTAP, ER ET SJOKK.»**

– Det var en tøff beskjed å få, men jeg visste at jeg måtte samle inn så mye informasjon som mulig, forteller Jannicke.

Hun fant fellesskap i kurs og grupper for yrkesaktive med hørselstap. Etter hvert fikk hun høreapparat – og med det åpnet det seg en helt ny verden. Lyden av fottrinn, bilstøy og andre smålyder hun aldri tidligere hadde lagt merke til, ble plutselig tydelige.

Men det førte også til nye utfordringer. Lydene ble riktignok klarere, men også mer påtrengende. Særlig i en barnehage full av liv og små barn.

#### **EN GOD ARBEIDSDAG**

Jannicke vet godt hvilke tiltak som gir henne en bedre arbeidshverdag. Ett av dem er å velge oppgaver som gir avbrekk fra høye lyder. Som å rydde etter måltider eller

## Tema



**NEDSATT HØRSEL:** Under pandemien oppdaget barne- og ungdomsarbeider Jannicke Skorstad at hun ikke hørte enkelte lyder, som bølgeskvulp. Undersøkelser viste at hun mest sannsynlig hadde vært hørselshemmet hele livet.

**SMÅ GRUPPER:** Å dele opp barnegruppa i mindre grupper er ett av tiltakene Jannicke bruker for å få hverdagen til å fungere bedre i barnehagen.

legge et barn til å sove. Hun er også bevisst på å samle barna i mindre grupper for å dempe lydnivået. Og alltid: lukke dørene.

– Når jeg er sammen med barna på et rom og dørene står åpne, kan lyder utenfra, som bestikk som klirrer, eller prat fra kjøkkenet, drukne ordene. Da får jeg ikke med meg alt som blir sagt, forklarer hun.

Den samme utfordringen oppstår i store grupper:

– Dette er jeg åpen om, både overfor kolleger og foreldre. Kanskje vi heller kan stå én til én, og ikke midt i en gruppe med mange barn. Om vi går til siden, er det ikke noe problem å få med beskjeder. Den åpenheten er kjempeviktig.

I fjor viste Jannicke en informasjonsfilm til kollegene sine som illustrerte hvordan lyder høres ut med hennes type hørselstap, et bassengtap.

– Jeg fikk gode tilbakemeldinger. De sa det ble lettere å forstå hva jeg faktisk hører og ikke hører.

Daglig leder Marianne Ostrøm i Eidanger barnehage



forteller at de tilrettelegger så langt det lar seg gjøre i barnehagen.

– Vi forsøker å imøtekomme de behovene de ansatte selv melder inn. For Jannicke har det blant annet handlet om å dele opp i mindre grupper for å redusere støynivået. Det er også andre ansatte i barnehagen som har signalisert et behov for lyddemping, så vi jobber med dette og har lyddemping i nesten alle rom, forteller daglig leder.

### ULIKE GRADER AV HØRSELSTAP

– Mange tror at et høreapparat gjør at man hører som normalt. Men sånn er det ikke. Det finnes mange nyanser av hørselstap, sier Jannicke.

– Personer med hørselsutfordringer kan ha ulike behov. For eksempel kan tinnitus oppleves veldig forskjellig fra det jeg selv strever mest med.

For Jannicke er åpenhet og tydelighet avgjørende, og hun har et klart mål:

– Jeg skal få til dette. Jeg bruker de hjelpemidlene og mulighetene som finnes, og prøver å få det beste ut av



Se filmen her!



situasjonen. Og så er det viktig med humor – både for en selv og for dem rundt.

#### TRENGER GODE LYTTEMILJØER

– Å jobbe i barnehage innebærer mye støy, så god tilrettelegging kreves, forteller Patrick Kermit, professor i helsevitenskap og forsker ved NTNU.

Han forklarer at øret samarbeider med hjernen på en måte som høreapparater ikke gjør:

– Den som hører vanlig, kan rette oppmerksomheten mot én samtale, selv med støy rundt.

Høreapparater forsterker derimot alle lyder likt, noe som gjør det vanskeligere å oppfatte én bestemt lydinformasjon i situasjoner med mange lyder.

Derfor må lyttemiljøet tilpasses.

– Høreapparater er et fantastisk hjelpemiddel, men de krever at lytteforholdene tilrettelegges slik at ikke for mange lydinntrykk kommer samtidig. Den som har høreapparater, kan ikke selv ta hele ansvaret for slik tilrettelegging. Det krever også innsats fra andre i omgivelsene, for eksempel ledere og kolleger, sier Kermit.

[julie@julierigvar.no](mailto:julie@julierigvar.no)



**DAGLIG LEDER:**  
Marianne Ostrøm i Eidanger barnehage mener god informasjon og åpenhet har vært viktig for å tilrettelegge for Jannicke, som har nedsatt hørsel.



**PROFESSOR:** Samfunnsforsker Patrick Kermit i helsevitenskap ved NTNU sier miljøet rundt den hørselshemmede må organiseres for at personen skal få en god arbeidshverdag.  
Foto: Kai T. Dragland / NTNU

**«MANGE TROR AT ET HØREAPPARAT GJØR AT MAN HØRER SOM NORMALT, MEN SÅNN ER DET IKKE.»**

ANNONSE

## Bestill annonser for 2026



Utgivelsesplan  
annonsfrist/utgivelsesdato

- 1 **11. februar** / 13. mars
- 2 **22. april** / 29. mai
- 3 **9. september** / 9. oktober
- 4 **4. november** / 4. desember

Visste du at annonser hos oss sees av 61 000 lesere?

ANNONSEKONTAKT  
Grethe Ånerud i HS Media  
E-post: [utdanning@hsmedia.no](mailto:utdanning@hsmedia.no)  
Telefon: 92 83 68 30



[utdanningsnytt.no/annonser](http://utdanningsnytt.no/annonser)

**ALDRI HVILE:** Å høre på musikk i lange strekk kan over tid føre til en belastningsskade, fordi ørene aldri får hvile, forteller forsker.



# – Trenger barn å sovne til musikk, bør det tennes en varsellampe

Forsker Tron Vedul Tronstad er bekymret for at en del barn trenger musikk på øret for å sovne.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: ADOBE STOCK



**B**ruken av ørepropper har eksplodert, også blant barn. En av mine bekymringer er at en del barn sier de trenger musikk på øret for å sovne. De eksponeres dermed for lyd 24 timer i døgnet og får aldri ro, sier Tron Vedul Tronstad, forsker ved SINTEF Digital.

Han har utviklet en hørselstest for barn i samarbeid med Hørselsforbundet og en spillbasert hørselstest for barn i Tanzania.

#### **VARSELLAMPE**

– Å høre på musikk i lange strekk kan over tid føre til en belastningsskade. Det trenger ikke være høy lyd, men kan være lyd på samtalenivå. Det handler om at ørene aldri får hvile, sier Tronstad. Rådet er å ta pauser.

– Hører barn og unge på musikk døgnet rundt, skal det overraskende lite til før de kan få en belastningsskade. Trenger barn å sovne til musikk, bør det tennes en varselampe, mener forskeren.

#### **BEHOV FOR NY FORSKNING**

Det finnes ingen tall som viser en økning i antall barn som får hørselsproblemer.

– Det er ikke gjort noen tverrsnittsstudier på en god stund, så vi må forholde oss til historiske tall. Audiografene forteller likevel at de oftere blir kontaktet av foreldrene til barn og unge. Om det er på grunn av økt fokus, eller om det er en reell endring i barn og unges hørsel, vet jeg ikke, sier forskeren.

Tronstad viser til Helseundersøkelsen i Trøndelag på 90-tallet.

– De som hørte på høy musikk på 90-tallet, rapportere om dårligere hørsel 20 år etterpå, sier han og legger til at det er behov for nye undersøkelser.

#### **HØY FOREKOMST**

Helseundersøkelsen i Trøndelag (2021) viser at én av fem har tinnitus. Det betyr at

du hører lyd i øret som ikke kommer fra en lydkilde utenfra.

– Det er en generelt høy forekomst, men ikke alle som har tinnitus, plages av det. Vi har ingen tall som dokumenterer at forekomsten av tinnitus øker, men mer kunnskap gjør at flere er bevisste på tilstanden, sier forskeren.

#### **IKKE FERDIG UTVIKLET**

Tronstad trekker frem at det i Sverige er strengere krav til lydnivået på arrangementer for barn under 13 år enn i Norge.

– Med tanke på dagens teknologi, som har ført til at vi kan spille veldig høy musikk uten at lyden blir forvrengt, er det bekymringsfullt. Barn som er på arrangementer med barnehagen eller skolen eller på

fritiden, kan ikke selv velge det bort. Konsekvensen av å få en hørselsskade som barn er verre enn om du er voksen og har valgt å gå på arrangementet selv. Ørene til barn er heller ikke ferdig utviklet, sier Tronstad.



**FORSKER:** Barns ører er ikke ferdig utviklet og trenger hvile fra lyd, ifølge Tron Vedul Tronstad ved SINTEF Digital. Foto: SINTEF

#### **LUFTVEISINFEKSJONER**

Inntrykket av at flere barn hører dårligere enn før, handler om at helsevesenet er blitt flinkere til å fange opp de som hører dårligere, ifølge lege og spesialist i øre, nese og hals Ater-Arslan Sajid, ved Christiania Privatklinikk i Oslo. Han erfarer at utfordringer med nedsatt hørsel som er reversible (ikke varige), henger sammen med at flere barn starter stadig tidligere i barnehagen og i større grad blir eksponert for luftveisinfeksjoner.

– Mange små barn i dag hører dårligere grunnet væske i mellomørene. Det går som regel over av seg selv. Når det

ikke gjør det, kan vi legge inn et dren, som hjelper til med å drenere vekk væsken, sier Sajid.

Han er opptatt av at små barn er avhengig av god hørsel for å utvikle et godt språk.

– Blir væsken i mellomørene værende over tid, kan det føre til forsinket språkutvikling, sier legen.

[godkommunikasjon@gmail.com](mailto:godkommunikasjon@gmail.com)

# – Barn med **misofoni** blir ofte tolket som engstelige

Støy, høye rop, skriking og gråt kan utløse sterke emosjonelle reaksjoner hos barnehagebarn som har misofoni.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: ADOBE STOCK

**N**oen lyder kan føre til at barn med misofoni reagerer med ekstremt ubehag, stress, irritasjon, angst eller sinne.

– Mange forbinder misofoni med lyder som tygging, tung pust eller smatting, men i praksis kan nesten hvilken som helst lyd bli en trigger. Det er ikke selve lyden som er «problemet», men hvordan hjernen tolker den, sier audiopedagog Gro Anita Aarreberg Moen, som har mastergrad i spesialpedagogikk med fordypning i audiopedagogikk. Hun har siden 2016 opplevd en stadig økende pågang fra familier, barnehager og skoler som gjelder barn som strever med lyd, deriblant misofoni.

## OVERVELDET AV LYD

Hos barnehagebarn erfarer Moen at det som regel er støy, høye rop, skriking og gråt som utløser sterke emosjonelle reaksjoner.

– Noen barn gjemmer seg eller holder seg for ørene. Andre utagerer. For de voksne kan det være vanskelig å forstå. De ser atferden, men ikke nødvendigvis hva som har trigget den. Det er lett å tolke barnet som utagerende eller vanskelig – mens det

i realiteten handler om et barn som er overveldet av lyd og reagerer med en naturlig stressrespons, sier audiopedagogen.

## GÅR GLIPP AV LEK

Moen har sett barn som går med hendene over ørene for å beskytte seg mot lyd store deler av dagen i barnehagen. Noen barn er redd for barnegråt.

– Det kan gi fysiske plager, som nakkeproblemer, men også føre til sosial tilbaketrekking slik at barnet går glipp av lek og samspill. I noen tilfeller handler det om *fonofobi*, som handler om at visse lyder utløser en fryktreaksjon. Barnet bruker da mye energi på

å være på vakt. Ofte blir barnet tolket som engstelig – uten at man forstår den egentlige årsaken, sier audiopedagogen.

## EN UFRIVILLIG RESPONS

Moen forteller at tematikken også ble personlig for henne da hun oppdaget at sønnen, som er autist, strevde med lyder.

– Det gjorde at jeg fikk enda større forståelse og engasjement for å hjelpe barn som opplever lyd som en belastning, sier Moen. Hun er opptatt av å skille mellom ulike former for nedsatt lydtoleranse.

– Noen har *fonofobi*, som handler om en

**«FOR ENKELTE KAN STRESSREAKSJONENE PÅ TRIGGERLYDER BLI SÅ ILLE AT DE STREVER I SAMSPILL MED ANDRE.»**



**UFRIVILLIG RESPONS:** Barn med nedsatt lydtoleranse, blir ofte tolket som engstelige selv om den egentlige årsaken er at de bli stresset av lyd.



### Hva er misofoni?

Misofoni er en form for nedsatt lydtoleranse, der bestemte lyder, såkalte triggerlyder, utløser sterke følelsesmessige og kroppslige reaksjoner.

#### SLIK KAN DU STØTTE BARN MED MISOFONI

**Trygghet og forståelse:** Barn som strever med lyd, trenger å kjenne seg møtt og føle seg trygge. Nedsatt lydtoleranse handler ikke om vilje, men om hvordan nervesystemet reagerer. Derfor må vi anerkjenne barnets opplevelse og ikke bagatellisere reaksjonene.

**Bygge vokabular om lyd:** Start med å utforske trygge og gode lyder sammen. Bruk aktiviteter som lydbingo, lyd jakt eller lyd detektiv for å hjelpe barnet å sette ord på lyder og tilhørende følelser. Møter vi barna med «Så farlig kan det vel ikke være», forsterker vi problemet.

**Utforske triggerlydene sammen:** La barnet få vite hva lyden er, hvor den kommer fra - og kanskje få lov til selv å lage den i trygge omgivelser. Da blir lyden mindre skummel. Dette gjør det lettere for barnet å forstå og reagere roligere - ikke bare kjenne at kroppen går i alarmberedskap.

**Regulering og støtte:** Barn trenger hjelp til å håndtere reaksjonen som triggerlyden gir. Jobb sammen med barnet med pust, kroppslig ro og trygghet - og når barnet er klar for det, start med forsiktig eksponering. Det kan være å la et barn som er engstelig for lyden av brannalarm, gradvis bli eksponert for lyden over tid. La barnet først stå langt unna huset sammen med en av foreldrene når alarmen går. La barnet vite hva som skal skje. Stå aldri så nærme at barnet kjenner ubehag, i starten. Etter en tid kan dere stå ganske nærme huset. La barnet selv skru på brannalarmen, ha på hørselsvern. Da vil barnet oppleve mestring.

**Samarbeid:** God støtte krever at både barnehagen og foreldre forstår hva det å streve med lyd handler om. Et felles språk og samarbeid på tvers av arenaer er nødvendig for å hjelpe barnet.

*Kilde: audiopedagog Gro Anita Aarreberg Moen ved Hørselssenteret på Sola*



## «MISOFONI ER IKKE EN OVERREAKSJON, MEN EN UFRIVILLIG RESPONS SOM SETTER I GANG DET AUTONOME NERVESYSTEMET.»



**GENERALSEKRETÆR:**  
Inger Helene Venås i Hørselsforbundet forteller at for barn med misofoni kan stressreaksjonene på triggerlyder bli så ille at de strever i samspill med andre. Foto: Ida Bjørvik



**AUDIOPEDAGOG:**  
Gro Anita Aarreberg Moen sier Hørselssenteret på Sola har økt pågang fra barn som strever med nedsatt lydtoleranse, deriblant misofoni. Foto: privat

emosjonell fryktreaksjon. Det kan føre til økt årvåkenhet og frykt for at lyden skal komme. Andre har *hyperakusis*, som handler om at visse lyder oppleves som intenst ubehagelige eller overveldende – uten at det er smerte involvert. Det finnes også en smertefull variant som involverer mellomøremuskulaturen. Mange har en kombinasjon av disse, sier Moen.

### SJELDEN I BARNEHAGEALDER

Audiopedagogen ser sjelden tydelig misofoni hos barn i barnehagealder.

– De yngste barna som reagerer sterkt på lyd, viser oftere en fryktbasert reaksjon. De kan bli redde, dekke ørene, søke trøst eller unngå situasjoner. Dette ligner mer på fonofobi, sier Moen. Hun understreker at nedsatt lydtoleranse ikke er et valg eller en overreaksjon, men en ufrivillig og ofte umiddelbar respons som setter i gang det autonome nervesystemet.

– Derfor fungerer det sjelden «å tenke positivt» rundt lyden. Det hjelper derimot å skape trygghet, forstå egne reaksjonsmønstre og jobbe med regulering og toleranse, sier audiopedagogen.

### SPRÅK FOR LYD

– *Hvordan kan vi hjelpe barn som strever med lyd?*

– Bli kjent med barnets triggere og reaksjonsmønstre. Hva er det som utløser ubehag? Hvordan reagerer barnet? Lag et språk for lyd. For barn med nedsatt lydtoleranse er ikke lydene nøytrale. Barnet trenger hjelp til å sette ord på lydene og følelsene som følger

med. Vi starter alltid med lyder som barnet liker. Den kan være lyden av vann, en kjent stemme eller vinden som blåser. Slik bygger vi opp et vokabular og en trygghet som senere kan brukes når vi skal nærme oss det som er vanskelig, svarer Moen.

Målet er at barnet ikke bare skal reagere på lyd, men også kunne snakke om den – og forstå hva som skjer inni seg.

### STREVER I SAMSPILL

Den amerikanske professoren Pawel J. Jastreboff introduserte misofoni som en egen diagnose rundt år 2000. I Norge regnes det fortsatt ikke som en formell diagnose, men som en underart av hyperakusis eller lydoverfølsomhet, ifølge Hørselsforbundet.

– For enkelte kan stressreaksjonene på triggerlyder bli så ille at de strever i samspill med andre, sier generalsekretær Inger Helene Venås i Hørselsforbundet.

Hun kjenner ikke til forskning som viser at flere barn utvikler misofoni nå enn tidligere.

– Økt oppmerksomhet om misofoni kan føre til at flere oppsøker hjelp for en tilstand de tidligere ikke har hatt kunnskap om eller visst at går an å få behandling for, sier Venås.

Behandling består som regel av eksponering for lyden. Reagerer barnet for eksempel på rop og skrik, kan du la barnet selv øve på å rope høyere og høyere i trygge omgivelser. Etter hvert kan dere oppsøke rom med mer akustikk. Humor og lek brukes ofte som eksponeringsstøtte.

[godkommunikasjon@gmail.com](mailto:godkommunikasjon@gmail.com)

# TRINE LISE GIKK ALENE TIL BARNEHAGEN SOM 2-ÅRING

Komiker Trine Lise Olsen og storebroren var bare to og fire år gamle **da de pleide å gå alene til barnehagen i Båtsfjord.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: KHOA DANG DO OG PRIVAT

**J**eg har alltid trodd at jeg ikke gikk i barnehage som liten, men det er feil, sier komiker og barnehagelærer Trine Lise Olsen (49).

## BARNEHAGEANSATT TOK KONTAKT

Trine Lise har ingen egne minner fra barnehagen i Båtsfjord i Finnmark, men det eksisterer noen minner likevel.

– Ei dame som jobbet i barnehagen jeg gikk i, kontaktet meg etter å ha sett et av showene mine. Hun var pensjonist, men sa at hun husket meg fra barnehagen hun jobbet i, i Båtsfjord på 70-tallet. «Har jeg gått i barnehage?» spurte jeg. «Ja, jeg husker både deg og broren din godt», svarte hun, forteller Trine Lise. Komikeren er åpen om sin oppvekst som fosterbarn, og har også holdt foredrag for barnehagelærere om sin tøffe barndom.

## VEKKER INGEN MINNER

Den tidligere ansatte sendte henne noen gamle bilder. Bildene viste Trine Lise som toåring på husken og i sandkassen i en barnehage hun ikke har noen minner fra.

– Fornemmet du noe da du så bildene?

– Nei, jeg klarer ikke å huske noe og vet heller ikke hvor lenge jeg gikk der, svarer 49-åringen og legger til at hun ser litt misfornøyd ut der hun sitter på husken.

– Det var ikke helt Tusenfryd, sier komikeren lattermildt.

## MISFORSTÅTT ANSVAR

Trine Lise fikk vite av den tidligere ansatte at hun og broren pleide å gå til barnehagen på egen hånd.

– Hun visste at moren min slet med rus, og fortalte at broren min hadde sagt at han noen ganger måtte skifte bleie på meg før vi dro, sier Trine Lise med et mer alvorlig uttrykk.

49-åringen legger til at det er helt vilt å tenke på – når hun ser på to- og fireåringer i dag.

– Dette var i 1977, men likevel ... Tenk å gi et sånt ansvar til en fireåring! sier hun.

Ikke lenge etterpå hentet barnevernstjenesten søsknene

ut av hjemmet. Trine Lise var i flere ulike fosterhjem før hun omsider havnet hos mamma Ragnhild, der hun bodde til hun ble voksen. Komikeren har omtalt Ragnhild som redningen sin.

## HAR JOBBET I BARNEHAGE

Trine Lise, som er utdannet barnehagelærer, har derimot flere minner fra hun selv jobbet i barnehage i Tromsø. Senere har hun møtt større barn og tenåringer som hun hadde i barnehagen da de var små. Flere har sagt de husker henne godt og følte seg trygge på henne.

– Da skjønner jeg at jeg har gjort inntrykk. Betydd noe. Det gjør meg glad, sier hun.

**«Ingen barn har lyst til å være sinte.»**

## LYTTET TIL MAMMA RAGNHILD

Et minne som har brent seg fast, var da Trine Lise traff ei veldig sint jente i praksisperioden.

– De ansatte sa: «Hun er sint. Det er bare sånn hun er.» Selv skjønte jeg at det måtte ligge noe bak. Ingen barn har lyst til å være sinte, sier hun engasjert.

Trine Lise ville gjerne hjelpe, men var usikker på om hun ville gjøre det verre siden hun kun skulle være sammen med jenta en kort periode.

– Jeg ringte til mamma Ragnhild, som sa jeg burde hjelpe og vise at det finnes bra mennesker i verden, sier 49-åringen.

Trine Lise holdt jenta fast, på en varsom måte, tett inntil seg, et par ganger hun var skikkelig sint.

– Hun begynte å slappe av og ble som smør i hendene mine etter dette, sier hun.

Hver gang Trine Lise skulle gå, begynte jenta å gråte. Resten av praksisperioden var vanskelig fordi Trine Lise helst bare ville være der for henne.

– Jeg fikk vist at jeg brydde meg. Mamma Ragnhild har lært meg at det handler om å gi nok kjærlighet. Vi må slutte å sette merkelapper på barn – og bruke tid på å forstå hva de trenger, mener Trine Lise.

godkommunikasjon@gmail.com

**SE BARN:** – Vi må slutte å sette merkelapper på barn – og bruke tid på å forstå hva de trenger, forteller komiker Trine Lise Olsen, som vokste opp som fosterbarn.

**Trine Lise Olsen (49)**

komiker og barnehagelærer

**Fra:** Finnmark

**Bor:** i Oslo

**Familie:** enslig

**Aktuell med:** sitt tredje soloshow, *Feil dame*

**SJELDENT BILDE:** Trine Lise Olsen på huska i barnehagen i 1977. Hun visste ikke at hun hadde gått i barnehagen før hun ble kontaktet av en tidligere ansatt etter at hun som komiker stod fram og fortalte om sin tøffe barndom.





«Jeg, ser ikke!» sier barna ofte når du leser bok i samlingsstunden. Selv om du tar deg god tid og lar barna hvile øynene på bildene, kommer protestene. Når du skal lese bildebøker for en barnegruppe i barnehage, kan digitale virkemidler være til stor hjelp slik at alle ser like godt. En måte å gjøre det på er å søke opp bildebøker på Nasjonalbiblioteket sin side Bokylla.no og formidle via en projektor. Et annet alternativ er å bruke dokumentkamera som kobles via en pc. Da kan du bare legge boka under kameraet, så blir sidene direkte overført i storformat på veggen.

# BOK PÅ STORSKJERM

Projiser bildebøker på veggen, på golvet eller i taket. Magiske øyeblikk oppstår når hele barnegruppa ser like mye og kan analysere bilder sammen.



**Trude Anette Brendeland**

[trubrende@hotmail.com](mailto:trubrende@hotmail.com)

Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder som står bak fantasifantasten.no. Hun jobber i Eventyrhuset lekeverksted i samarbeid med Fantoft gård Sammen-barnehage i Bergen.



**Banke på av Anna Clara Tidholm er en fantastisk bok å leke seg gjennom.** Her kan vi «låne» elementer fra boka som vi kjenner på, synger og snakker om. Det forsterker både språket og bokopplevelsen for barna. For hver dør vi banker på, kommer vi inn i nye rom med gode bilder vi kan kommentere sammen. Det er ekstra moro å stoppe underveis i formidlingen og leke at vi er i bildet. Kan barna være med og «spise gulrot og spise blad»? Kan de være med å «spille tromme og trille ball»?

**Ved å studere bildene sammen** kan det være vi oppdager detaljer vi ellers aldri ville sett. Hvor er mammaen til vesle Kalle? Har han klær på? Kommer det noen for å tørke opp vannet på gulvet?



**Når bildene kommer opp på veggen, får du armene fri til å formidle med tegnstøtte** eller supplere formidlingen med rekvisitter og sanseopplevelser underveis. Pek på og «snakk» med skjermen slik du ville gjort om du leste papirutgaven i fanget. Gjør gjerne stopp i teksten og still barna åpne spørsmål som «Hva ser du ...?» og «Hvorfor tror du figurene i boka gjør slik?». Relater gjerne bokas hendelser til barnas liv: «Hva drømmer bjørnene om? Hva drømmer du om når du sover?» Det åpner boka for barnas innspill, og lesestunden blir like mye kulturutveksling som kulturformidling.

Det kan være greit å være klar over at formidling av billedbøker med projektor for en gruppe med barn i barnehage regnes som «undervisning» og derfor er lovlig ifølge lov om opphavsrett til åndsverk § 43. For annen bruk må du sette deg inn i lovverket, spørre om tillatelse og få godkjenning av rettighetshaver.

# Gro er lesevenn i barnehagen

Pensjonisten Gro Dammerud (76) gleder seg til lesestundene hver uke og jobber uten lønn.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

**G**ro er lesevenn i Ullerøy barnehage i Skjeberg. Det er i regi av Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS). Gro tok fagbrev som barne- og ungdomsarbeider da hun hadde passert 50 år. Hun var ansatt i Ullerøy Læringsverkstedet barnehage fra starten i 2001 til hun gikk av med pensjon i 2015. Barnehagen ligger i Skjeberg i Østfold.

## BARNA FALLER TIL RO

Styrer Silje Mathisen sier de ansatte også leser for barna, men at det ofte er forstyrrelser og ting de må gjøre, slik at de ikke får lest ferdig. Det kan føre til litt dårlig samvittighet. Når Gro kommer, er det en helt annen ro over lesingen.

– Når dagene er travle, kjennes det godt at barna kan falle helt til ro sammen med Gro, som ikke har noen andre oppgaver i barnehagen. Barna gleder seg til hun kommer, sier Silje, som er barnehagelærer med mastergrad i organisasjon og ledelse.

Silje sier de er takknemlige for Sanitetsforeningens prosjekt *Lesevenn*, og hun oppfordrer flere barnehager til å ta kontakt med sin lokale forening. Hun tror mange ikke vet om dette spesielle gratistilbudet.

## SAMARBEID OG FØLELSER

Tove Wold Karlsen fra Ullerøy sanitetsforening forteller at NKS sentralt i bevilget 20 000 kroner til aktiviteten *Lesevenn* i 2017. Pengene har blitt brukt over tid, til kjøp av bøker og puslespill. Gro oppbevarer alt i en blå trillekoffert, men det er Sanitetsforeningen som



**STYRER:** Silje Mathisen i Ullerøy Læringsverkstedet barnehage forteller at det er en helt annen ro over lesingen når lesevenn Gro kommer på besøk.



eier utstyret. *Lesevenn* drives ikke lenger av NKS sentralt, men mange lokalforeninger er engasjerte.

Silje poengterer at kosen er viktig, men at den felles opplevelsen, som åpner veien inn til bøkens verden, ikke må undervurderes. Barna får bedre ordforråd og begrepsforståelse, de bygger relasjoner og kan bearbeide egne følelser og opplevelser.

– Vi går også på biblioteket med barna og låner bøker som er relatert til tema vi jobber med, som kroppen, sier Silje.

– Jeg har ingen føringer på hvilke bøker jeg

**RITUAL:** Barna Ada (4), Ella (5), Agust (5) og Syver (3) får selv ta opp bøkene av den blå trillekofferten til Gro Dammerud (76) for hver lesestund.



kan lese, og eventyrbøkene er nok fremdeles de mest populære, i tillegg til krim for barn, forteller Gro.

#### **BLÅ TRILLEKOFFERT**

Barna kommer løpende mot Gro når hun går inn porten.

– De er opptatt av å hjelpe meg med den blå trillekofferten, som inneholder alt vi skal bruke. Det at vi har et fast ritual med å plassere bøkene på et bord, og at det går på rundgang hvem som velger hvilken bok vi skal lese, skaper et helt spesielt fellesskap, sier Gro. Tidligere leste Gro



#### **Lesevenn**

Det er et tilbud om gratis høytlesning til barnehager, skolefritidsordninger, skoler, bibliotek og krisesenter i regi av Norske Kvinners Sanitetsforening.

Det er frivillige fra lokale sanitetsforeninger som leser for barna.

Bakgrunnen for prosjektet er de positive effektene høytlesning har for barns språkutvikling.

Målet er skape gode møter mellom barn og voksne.

*Kilder: sanitetskvinnene.no*



**MANGE VALG:** Heldigvis kommer lesevenn Gro hver uke, for det er mange bøker Agust har lyst til at hun skal lese.



**KOFFERTEN:** Barna er fascinert av Gros blå trillekoffert, der hun har bøker hun skal lese for barna i barnehagen.

for alle barna, men både hun og styreeren erfarte at behovet var størst hos 3–6-åringene. Gro er gjerne i barnehagen 2,5 timer.

– Det varierer hvor lenge barna ønsker å bli lest for. Noen klarer seg med fem minutter før de vil ut og leke, mens andre kan sitte rolig i to timer, forteller Gro.

– Bildene er like viktige som teksten, og vi kan bruke lang tid på en bok. Når barna selv tar initiativ, er det rom for å snakke om det de tenker på.

– Jeg er ofte her til barna blir hentet. Det er ganske artig, for noen av foreldrene har jeg selv hatt som barn i denne barnehagen, legger Gro smilende til.

### **BARNA VELGER BØKER**

Da Første steg er på besøk, velger Syver (3) første bok, og sammen med Ella (5), Ada (4) og Agust (5) setter han seg godt til rette, tett inntil Gro, mens hun begynner å lese. Gro varierer stemmen for å få frem nyansene til de ulike



**PUSLESPILL:** Barna kjenner godt til alle rollefigurene i Kardemomme by, som lesevenn Gro har lest høyt for dem. De samarbeider om å finne skjortet til tante Sofie.

rollefigurene i boka, og barna følger nøye med. Neste bok velger Ada, og plutselig sitter barna rundt Gro og teller.

– Jeg liker best detektivbøker, for de er så spennende, sier Ella.

Ada forteller at hun liker eventyr, men at hun synes ulven er veldig skummel.

Etter høytlesningen har barna lyst til å legge

«Jeg er takknemlig for å ha denne meningsfulle oppgaven, og vil gjerne holde på så lenge jeg kan lese.»



**LESEGLEDE:** Når lesevenn Gro Dammerud (76) leser for barna, stiller de spørsmål, som Gro svarer på.

puslespill. De kjenner rollefigurene i Karde-momme by godt, og samarbeider om å finne de brikkene som passer sammen.

#### MINDRE SKJERM

Silje forteller at de tidligere brukte skjerm en del som pedagogisk verktøy i barnehagen, men at de nå kun bruker nettet hvis de skal finne fakta om for eksempel fugler og fuglelyder.

– Ved skjermbruk blir barna møtt med det de higer etter, med en gang, og kan kjapt sveipe videre. Vi merket at det ble vanskelig for dem å konsentrere seg, noe de fint klarer når de blir oppslukt av en bok, sier Silje.

Christina Berg Tveitan, høyskolelektor ved Institutt for språk, litteratur og kultur ved Høgskolen i Østfold (HiØ), er svært positiv til prosjektet Lesevenn. Hun sier at det å lese sammen med barn er en av de aktivitetene som vi vet bidrar til å fremme barnets språkutvikling.



**HØYSKOLELEKTOR:** Christina Berg Tveitan sier at det å lese sammen med barn er bra for barnets språkutvikling. Foto: HiØ

#### FÅ GODE SAMTALER

– Opplevelsen ved høytlesning kan være sterk for både barn og voksne. Ofte kan vi også bli bedre kjent med hverandre i et møte med en bok, sier Tveitan. Hun sier barn er aktive i leseopplevelsen selv om de blir lest for.

– Barna fantaserer og lager bilder i hodet, peker, snakker, ler og snakker med den som leser. Er vi åpne for disse uttrykkene når vi leser, vil vi kunne få mange gode samtaler, sier høyskolelektoren.

Pensjonisten Gro er en aktiv dame, som blant annet driver med havpadling i Norges vakre skjærgård og i utlandet. Men det er sjelden hun er borte på onsdager.

– Jeg gleder meg til hver eneste lesestund. Å lese for barna er mitt språk, sier Gro.

– Jeg er takknemlig for å ha denne meningsfulle oppgaven, og vil gjerne holde på så lenge jeg kan lese.

ramesil@hotmail.com



# Åpen barnehage ER POPULÆRT

Da Ålesund kommune startet åpen barnehage,  
strømmet foreldre og barn uten barnehageplass til.

TEKST OG FOTO: IDUN AALBU RASMUSSEN



**BRUKER TILBUDET:**  
Solveig Valderhaug  
Skjong og sønnen  
Elias trives godt i den  
åpne barnehagen.



**TRIVES GODT:** Mamma  
Katarina Sefrankova bruker  
åpen barnehage for at  
sønnen Emil skal bli vant med  
andre barn før han starter i  
barnehagen.

**BRA TILBUD:** Iver og pappa  
Stian Flataker koser seg i Åpen  
barnehage i Ålesund.

### Dette er åpen barnehage

Åpen barnehage er et tilbud i tillegg til de ordinære barnehagene til barn i alderen 0–6 år.

Barna kommer til barnehagen sammen med en av foreldrene, eller en annen omsorgsperson som er til stede og har ansvar for barnet mens det er i barnehagen.

Noen steder er tilbudet gratis, andre steder kreves kun en liten sum for aktiviteter og utstyr.

Det finnes ulike typer åpne barnehager. Det kan organiseres som en egen enhet, eller være en enhet i tilknytning til et familiesenter eller lignende.

Kilde: Udir.no

I starten var han veldig sje-  
nert, men nå stortrives han.  
Vesle Iver på 15 måneder  
går ivrig rundt i rommet. Her  
ligger det bamser, lekebi-  
ler, plakater med ord og bilder, og et stort  
tegneark. Pappa Stian Flataker forteller om  
hvordan det har vært for sønnen og han selv  
å komme til åpen barnehage på Aspøya i  
Ålesund.

– Det er fint å ha noe å gjøre på, og kjekt å  
komme seg ut, og så får Iver sosialisert seg  
på stor plass.

Iver står på venteliste for å få barne-  
hageplass. Da er det fint å ta turen hit to  
ganger i uka. Iver og foreldrene bor like i  
nærheten.

– Iver får bli kjent med andre, og jeg  
kommer meg ut av komfortsonen og får  
muligheten til å bli kjent med andre for-  
eldre, sier Flataker.

### STORT BEHOV

Da virksomhetsleder i Ålesund barnehager  
ytre Haldis Gundersen og pedagogisk leder  
Ana Cecilia Marin startet den åpne barne-

«Det å åpne for  
at de som er nye i  
kommunen, skal  
få en plass å  
møtes, bli kjent og  
føle seg inkludert,  
er viktig.»



**BLIR KJENT:** Pedagogisk leder Ana Cecilia Marin prøver å få kontakt med Iver og alle barna som er innom Åpen barnehage.



**PAPPA:** Stian Flataker synes det er kjekt å komme med sønnen Iver til åpen barnehage for å få en avveksling i pappa-permisjonen.

hagen i juni 2024, var dette et etterlengtet tilbud.

Barnehagen holder nå åpent for alle barn mellom 0 og 6 år i Ålesund, og tar også imot barn som kommer på besøk fra nærliggende kommuner.

At en by som Ålesund endelig fikk en åpen barnehage, var på tide, mener virksomhetsleder Haldis Gundersen.

– Dette tilbudet har vi ønsket oss i mange år. Det er gode erfaringer fra andre byer, blant annet Oslo, Kristiansand og Bergen, og da måtte vi også få det til, sier hun.

Pedagogisk leder Marin sier åpen barnehage er en sterk ressurs for de ordinære barnehagene.

– Det gjør at barna allerede har opplevd hvordan det er å være i en barnehage og blir

sosialisert. Det gjør tilvenningen i barnehagen mye lettere, sier Marin.

### LÆRER SPRÅK OG KULTUR

Marin plukker fram plakater med ord og tegninger. Disse kan hjelpe både barn og voksne å forstå mer av det norske språket.

– Barnehagen ligger i en bydel med mange barn fra ulike kulturer som ikke har barnehageplass enda. Slik kan denne barnehagen være et sted for kultur- og språk-

læring for både barn og foreldre, sier Marin.

Et av hovedmålene med barnehagen er at både voksne og barn skal føle seg inkludert.

– Det å åpne for at de som er nye i kommunen vår, skal få en plass å møtes, bli kjent, dele erfaringer og føle seg inkludert, er viktig. Samtidig er det et pedagogisk til-

**«Vi kommer hit for at han skal bli vant med andre barn.»**



**MØTER ANDRE:** Mamma Katarina sier Emil har blitt bedre vant med andre barn etter at de kom til åpen barnehage i Alesund.



**LUNSJTID:** Den åpne barnehagen har et spisebord der Elias og de andre barna kan spise lunsj. Noen ganger baker de også sammen.



**SOSIALT:** Det er også sosialt for foreldrene Solveig Valderhaug Skjong (t.v.), Katarina Sefrankova og Stian Flataker å møtes med barna i åpen barnehage.



bud til barna som er veldig nyttig, påpeker Marin.

#### ØNSKER Å UTVIDE TILBUDET

Iver storkoser seg i den åpne barnehagen. I dag er det fire andre barn der samtidig som han. Ettåringen Emil og mammaen hans Katarina Sefrankova leker med biler.

– Vi kommer hit for at han skal bli vant med andre barn. Da tror jeg overgangen til barnehage kommer til å bli lettere for både han og meg, sier Sefrankova.

– Dette er andre gang vi er her, og han har vist tidlig når han er komfortabel og ikke. Nå tør han å være mer frampå, og han er tryggere enn første gang, sier Sefrankova.

Etter over et halvt år i drift ser pedagogisk leder på åpningen av barnehagen som en suksess. Over hundre foreldre har vært innom med barna sine. Hun skulle likevel hatt mer kapasitet.

– Nå har jeg femti prosent stilling her,

og vi har åpent to dager i uka. Håpet er at vi kan utvide til tre dager i uka, sier Marin. Vi må bare ha økonomiske midler til det.

Per nå har barnehagen plass til ti barn om gangen.

#### SER RESULTATER

Marin har sendt ut et evalueringsskjema til foreldrene som har vært innom, og responsen var veldig positiv.

– Foreldrene forteller at det har gått veldig fint for barnet å starte i ordinær barnehage, og foreldrene mener at det å ha vært i åpen barnehage hadde en stor betydning for overgangen.

Det tror hun selv på.

– Jeg ser det når jeg er på besøk i barnehagene hvor barna har begynt. Det er alltid kjekt å se et kjent fjes, både for dem og meg, smiler hun.

[idunaar@outlook.com](mailto:idunaar@outlook.com)

**HÅNDDUKKE:** Pedagogisk leder Ana Cecilia Marin sier foreldrene synes tilvenningen til barnehagen har vært enklere for barn som først har vært i en åpen barnehage.



# Den store spøkelsesjakten

**Dette er historien om den store spøkelsesjakten i barnehagen, og hva man kan få til med en god plan, gode hoder og en dæsj fantasi.**

FOTO: CECILIE MAUSETH

**D**et er onsdag ettermiddag og fruktmåltid på avdelingen vår da en femåring plutselig utbryter til en ansatt: «Vet du at det er et spøkelse på lageret vårt?»

Alle barna kikker mot femåringen, før de snur seg forventningsfullt til den ansatte, som svarer:

«Ja vel? Hvordan vet du det?»

Femåringen forteller overbevisende at det er fordi han og et av de andre barna faktisk både har hørt og sett spøkelseset selv.

«Det var noe grønt som rørte seg der!» En av treåringene rundt bordet benytter anledningen til å henge seg på, og skyter inn:

«Ja, og jeg har sett at det var noe blått der!» Her blir den ansatte nødt til å ta et valg.

## IDEER FRA BARN

Det er på slutten av dagen, og den ansatte kjenner at hun er litt sliten. Kanskje er det best å roe gemyttene med en «nei da, spøkelser finnes ikke, dere så nok bare noe som falt ned». Ganske behagelig hadde det vært, i alle fall, å ikke starte noe så sent på ettermiddagen. Men så var det dette med å skape rom for undring og utforskning da. En fantasi-verden er jo en trygg arena for å utforske, eksperimentere og finne løsninger. For ikke å snakke om at vi ansatte bygger sterke relasjoner når vi deltar aktivt i barnas prosjekter. Den ansatte har bestemt seg.

## HVA LIKER SPØKELSER?

«Oi, så spennende! Hva skal vi gjøre med dette da?» svarer den ansatte.

Det er ingen tvil hos barna, spøkelseset må selvsagt fanges. Nå tar praten seg opp rundt bordet. Hvordan fanger man et spøkelse? Feller, selvsagt. Det må settes opp feller!

«Kanskje vi må finne ut hva spøkelser liker, da», spør den voksne, «hvis vi skal klare å lure det i en felle?»

«Det kan du sjekke på telefonen», roper et av barna, og vi tar fram Google og skriver: «Hva spiser spøkelser?» Og Google vet heldigvis: Spøkelser spiser selvsagt BØ-skiver.

Barna ler, de har blitt gode på å skjønne vitser etter noen runder med Fantorangens vitseshow på podkast.

«Og de liker nok godteri!» sier et barn, og vi er skjønt enige om at alle liker jo godteri, så det kan vi lokke spøkelseset i fella med. Videre i måltidet planlegges lim-feller, vannballonger og andre mer eller mindre gjennomførbare feller. Vi blir enige om at oppsett av spøkelsesfellene må skje om to dager. Vi trenger tid til å planlegge dette ordentlig. Å fange et spøkelse er seriøse greier.

## LÆRING GJENNOM LEK OG UTFORSKING

Vi utvider prosjektet ved å søke informasjon om hva spøkelser liker å spise, og dette gir barna en konkret oppgave som styrker deres kritiske tenkning og evne til å finne løsninger. Rammeplanen fremhever hvordan barnehagen skal bidra til barns utforskertrang, nysgjerrighet og lyst til å lære (Rammeplanen, 2017, kap. 3 og 9).

## PLANLEGGING OG GODTERI

Torsdagen kommer, og det er bare ti barn på avdelingen, men barna som er der, tar tak i spøkessituasjonen allerede til frokost. Barna som ikke var til stede under fruktmåltidet dagen før, settes grundig inn i utfordringene, og planleggingen er i gang. «Godteriet må ligge på fat, også må vi heise det opp! Også moser vi ham i hodet når han prøver å ta godteriet! Vi kan bruke moser'n som vi brukte til potetene!»

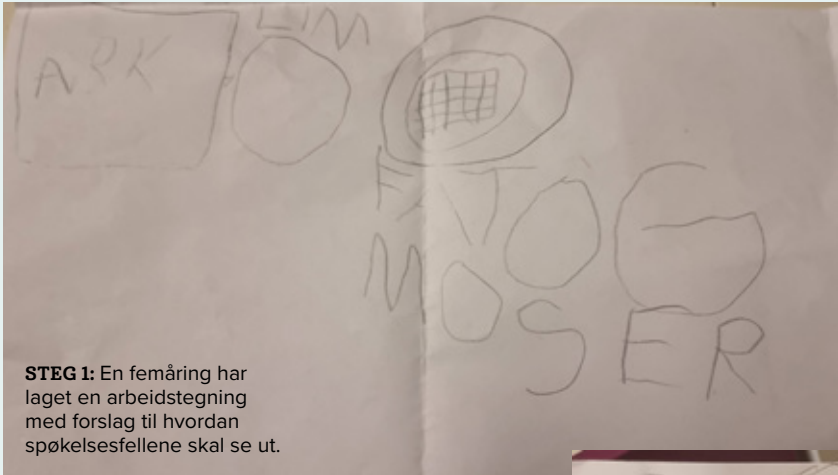
«Arket med lim må ligge på gulvet, så sitter spøkelseset fast i det!»

Barna spekulerer i om det kan være noen av barna som begynte på skolen året før, som har kommet tilbake og kledd seg ut som spøkelse for å lure dem. De var jo virkelig noen luringer, de skolestarterne.

## PÅ MED SUPERHELTKAPPER

Fra frokostbordet bærer det rett i dukkekroken for å ta på superheltekapper slik at alle er klare for det dagen måtte bringe.

«Vi kan lage et arbeidsark», sier en femåring.



**STEG 1:** En femåring har laget en arbeidstegning med forslag til hvordan spøkelsesfellene skal se ut.



**STEG 3:** Vi henger opp et fat med godterier i en tråd – og en «moser» i den andre enden, slik at spøkelset blir most når det prøver å forsyne seg.

**STEG 2:** En fireåring har laget denne arbeidstegningen, som viser hvordan barna skal fange spøkelset i barnehagen.



Han får ark av en ansatt, finner fram blyant og setter seg og begynner å jobbe.

«Hvordan skriver man ARK? Enn LIM?»

Han tegner og skriver, og resten av barna flokker seg rundt ham og kommer med ideer. Til slutt har han laget et arbeidsark med to feller – og viser stolt fram resultatet. «Virkelig bra!» sier den ansatte.

«Denne blir fin å se på når fellene skal opp.»

Hmm ... tenker de ansatte, den femåringen der er jo egentlig et barn som ikke krever særlig plass. Han som ofte kommer litt i skyggen av de andre, viser seg å være en skikkelig pådriver og ressurs i en spøkelsesjakt. Hvem kunne visst det?

### SOSIAL OG EMOSJONELL UTVIKLING

En treåring foreslår så at vi må lete etter spor av spøkelset, og et annet barn lurer på om de kan låne «moser'n» (potetmoser) i tilfelle de møter på spøkelset og må mose ham flat! Resten av dagen er pleddene (à la superkapper) knyttet godt på barna, og «moserne» forlater ikke hendene. Vi må supplere med en kjøttdeigmoser også. Barna jakter, lytter, spionerer gjennom vinduet på lageret og planlegger.

Gjennom samarbeidet om fellene får barna styrket sine

sosiale ferdigheter, som å kommunisere, forhandle og ta hensyn til hverandres ideer. Samtidig opplever de gleden ved å jobbe sammen mot et felles mål, noe som støtter deres emosjonelle utvikling og tilhørighet i fellesskapet. Dette er i tråd med teorier som Lev Vygotskys vektlegging av den sosiale kontekstens betydning for barns læring og utvikling (Vygotsky, 1978).

### SETTER OPP FELLENE

Fredagen kommer, og like etter at tidligvaktet har ankommet barnehagen, ringer telefonen. Det er moren til et av barna som var med på å planlegge spøkelsesjakten dagen før.

«Hei, jeg måtte bare ringe, for jeg har en her som sier at han må ta med godteri i barnehagen i dag fordi dere skal fange et spøkelse? Han er veldig overbevisende og fast bestemt, så jeg må bare høre hva det dreier seg om?»

” Han som ofte kommer litt i skyggen av de andre, viser seg å være en skikkelig ressurs i spøkelsesjakten.

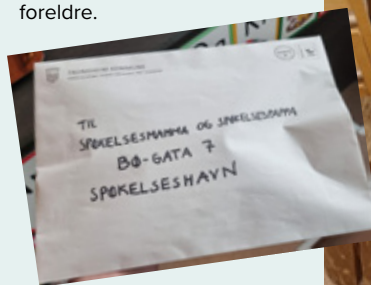


**STEG 4:** Det ble lagt et stort ark på gulvet under fatet med godteri, med lim på, og vi hang opp en bøtte med fjær. Nå var spøkelsesfellen ferdig.



**STEG 5:** Spøkelset lot seg lokke av godteri og BØ-skiver og ble fanget i fella.

**STEG 6:** For at barna skulle være sikre på at det ikke fantes spøkelseser på avdelingen mer, puttet de spøkelset i en konvolutt og sendte det hjem til spøkelsets foreldre.



Den ansatte skynder seg å avklare at det ikke er nødvendig. Ikke fordi vi ikke skal fange et spøkelse med godteri i dag, for det skal vi, men barna skal slippe å ta med godteri hjemmefra.

Etter hvert er flere av barna tilbake med planer for feller, arbeidstegninger og ideer klekket ut hjemme mens de hadde en fridag. Én av fireåringene har laget en meget detaljert arbeidsplan som hun har jobbet med hjemme hele dagen i forveien, forteller moren. Arbeidstegningen har til og med blitt kladdet først, for man møter ikke til spøkelsesjakt med en plan som ikke er godt nok gjennomtenkt!

Arket inneholder tegning av spøkelset, barn og ansatte fra avdelingen, samt ulike feller bestående av bøtter med vannballonger, fjær og vifte og en knust julekule. Det er rett og slett bare å sette i gang.

### BARNES MEDVIRKNING

Barna tok selv initiativ til prosjektet, og vi ansatte støttet deres ideer og la til rette for at de kunne utvikle sine tanker videre. Dette er i tråd med Rammepланens føringer om at barn skal få mulighet til å utforske, undre seg og skape i fellesskap. Barnas arbeidstegninger av spøkelsesfeller viste stor kreativitet og evne til problemløsning, og vi så hvordan

de tok ansvar for å realisere sine ideer både hjemme og i barnehagen (Utdanningsdirektoratet, 2017, kap.3).

### VANNBALLONGER

Neste prosjekt i spøkelsesjakten er å fylle vannballonger. Barna instruerer mens vi henger opp et fat med godterier i en tråd – og en «moser» i den andre enden, slik at spøkelset skal bli most når det prøver å forsyne seg. Vi legger et stort ark på gulvet under fatet med godteri, med lim på, og vi henger opp en bøtte med fjær. Vi blir rett og slett også nødt til å ofre en liten julekule for å være helt sikre på at fellene er av ypperste kvalitet. Fireåringen som har laget arbeidstegning hjemme, tar ansvar, og utstyrt med hammer sørger hun raskt for at julekulen ender opp i tusen knas – og kan strøs over limet.

Nå er det bare å smøre seg med tålmodighet. Etter å ha kikket gjennom vinduet til lageret mange ganger gjennom dagen innser vi at spøkelset mest sannsynlig ikke tør å komme fram før vi har dratt hjem for helgen. Vi hører mange spente barn gå ut porten mens de undrer seg sammen med mamma eller pappa over hva som kommer til å møte dem over helgen.

### EN FANGST FOR HISTORIEBØKENE

Det er mandag morgen, og på tide å sjekke lageret. Med

spente skritt går både barn og ansatte bort mot lageret. Noen av barna ser gjennom vinduet først og utbryter: «Det har skjedd noe! Jeg ser at moser'n er nede og fatet oppe nå!»

«Jeg tør ikke å se! Er dere sikre på at vi skal åpne døra?» sier den ansatte.

«Jaaaaaa!» roper barna i kor.

Sakte åpner vi døra, og der – oppi limet, full av fjær og med en nesten oppspist BØ-skive ved siden av seg, ligger det: spøkelset. Vi har fanget det! Barna er i ekstase. De har klart det! Det ser ut som et babyspøkelse, mener de, og det ser absolutt ikke skummelt ut.

«Det har øyne og munn, jeg ser det!» sier et av barna, peker og konkluderer: «Moser'n har nok truffet ham, for han har blitt helt flat».

#### SENDTE SPØKELSET HJEM

For å få en fin avslutning, og for at alle skal være sikre på at det ikke er spøkelser på avdelingen mer – så putter vi spøkelset i en konvolutt. Vi limer den igjen med masse lim så spøkelset ikke skal rømme, og sender det hjem til mammaen og pappaen. Hvordan vi vet adressen? Dette spør barna også om. De tar ikke ting for god fisk – her er det bare



å komme med en plausibel forklaring. Og svaret er Google, selvsagt, ikke noe problem.

#### GØY OG LÆRERIKT

Som ansatte i barnehagen er vi viktige medspillere. Ved å henge oss på barnas prosjekter bidrar vi til å skape et miljø der barna føler seg trygge på å uttrykke seg og utforske verden. Det handler ikke om å bekrefte at spøkelser finnes, men om å støtte barna i deres utforsking av både fantasi og virkelighet, og samtidig gi dem verktøy for kritisk tenkning. På denne måten blir vi en viktig del av barnas læringsprosess og barndom.

Gjennom dette prosjektet har barna fått erfaringer som styrker både deres personlige og sosiale utvikling, samtidig som vi har hatt det veldig gøy sammen.

#### Litteratur

Utdanningsdirektoratet. (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet. Hentet 18.02.25 fra <https://www.udir.no/rammeplan>  
Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes* (M. Cole, V. John-Steiner, S. Scribner & E. Soubberman, Red. og Overs.). Harvard University Press.

ANNONSE



UNIVERSITETET  
I OSLO

SØKNADSRIST 1. APRIL

## JUSS FOR LEDERE

Er du rektor eller styrer eller har du en mellomlederfunksjon i skole eller barnehage? Styrk din juridiske kompetanse.

**Søk studieplass i EVU-web**



- Deltidsstudie over to semestre uten studieavgift
- 15 studiepoeng
- Oppstart høsten 2026





**Hege Cathrin Sennerud**

barnehagelærer og høyskolelektor ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Østfold (HiØ)  
[hege.c.sennerud@hiof.no](mailto:hege.c.sennerud@hiof.no)



**Sandra Elise Sekkouri**

barnehagelærer og høyskolelektor ved barnehagelærerutdanningen ved Høgskolen i Østfold (HiØ)  
[sandra.e.sekkouri@hiof.no](mailto:sandra.e.sekkouri@hiof.no)



**Igor Kaltzakorta**

høyskolelektor ved Høgskolen i Østfold (HiØ) og fagrådgiver i Espira kunnskapsbarnehagen  
[igor.kaltzakorta@hiof.no](mailto:igor.kaltzakorta@hiof.no)

## Barnehagens digitale praksiser

# Mer enn bare en debatt om skjermtid

Det er viktig at barnehagefolk er med og **utvider diskusjonene om digitale praksiser i barnehagen**

ILLUSTRASJONSFOTO: ADOBE STOCK

**S**kjermdebatten har tatt plass i barnehagene i over 15 år. I dagens politiske føringer som omhandler temaet digitale praksiser, brukes begrepet *profesjonsfaglig digital kompetanse* (PfdK) rettet mot hele personalet i barnehagen. Ved å knytte begrepet til rammeplan for barnehagen (2017) utvides innholdet til langt mer enn skjermbruk (KD, 2023a).

Dagens diskusjoner rundt barnehagens digitale praksiser har tatt flere veier, likevel tar skjermdebatten fortsatt plass, og nå vil vi et skritt videre.

### MANGE MENINGER

Det er mange som er interessert i og mener noe om barnehagens digitale praksiser: eksperter innenfor folkehelse, foreldre og politiske aktører, utdanningsaktører og kommersielle aktører som har mye makt i teknologisektoren. Vi mener det er avgjørende at barnehagefolk også deltar og har en sentral stemme i diskusjonen. Barnehagefolk må være med og skape barnehagefaglige relevante diskusjoner til begrepet profesjonsfaglig digital kompetanse (PfdK). Det er viktig for oss å understreke at vi ikke hevder at barnehagelærerne i dag er ekskludert fra disse diskusjonene. Tvert imot viser våre erfaringer et stort engasjement blant barnehagelærerprofesjonen innenfor denne tematikken. Når vi omtaler barnehagefolk i denne artikkelen, mener vi: barnehagepersonell, forskere og faglærere ved barnehagelærestudier samt andre barnehagefaglig interesserte. Vår

intensjon med denne artikkelen er å bidra til diskusjoner som løfter barnehagepersonalets perspektiver.

### MÅ FÅ MED BARNAS STEMME

Da vi deltok på *Nasjonal konferanse om bruk av IKT i utdanning og læring* (NKUL), var vår intensjon å løfte diskusjoner og refleksjoner rundt begrepet profesjonsfaglig digital kompetanse i barnehagefaglige kontekster. Denne artikkelen er en måte å dele dialogene vi hadde i NKULs «barnehageløypa»<sup>1</sup> på. Det er viktig å påpeke at deltakere i NKUL ikke representerer alle barnehagene, og innspillene kan på ingen måte generaliseres. Svarene som vi oppsummerer i artikkelen, er en av mange innganger til hva vi kan anse som viktig i diskusjonen om profesjonsfaglig digital kompetanse (PfdK).

Via verktøyet Taskcards<sup>2</sup> stilte vi deltagerne under konferansen følgende spørsmål:

«Hva er god profesjonsfaglig digital kompetanse?»

«Hvilke andre spørsmål trenger vi i denne diskusjonen?»

Spørsmålene ble sett i sammenheng med barnehagens digitale praksiser.

### DIGITAL DØMMEKRAFT

Ut ifra innspillene ser vi at barnehagefolk legger vekt på betydningen av gode pedagogiske og forsvarlige vurderinger i bruken av digitale verktøy sammen med barna. Det var utsagn som «evnen til å se sammenhengen mellom de tilgjengelige verktøyene og deres muligheter og

<sup>1</sup> «Barnehageløypa» er et eget spor i NKULs program for dem som jobber med eller er interessert i barnehage.

<sup>2</sup> TaskCards er en virtuell interaktiv tavle som kan brukes til blant annet samskriving, gruppearbeid, idényltring eller som en digital læringsressurs. TaskCards-tavler kan deles med lenke, og deltakere behøver ikke logge inn for å delta (Høgskolen i Østfold, 2023).

**SKJERMDEBATT:** I dagens diskusjoner rundt barnehagens digitale praksiser har skjermdebatten fortsatt en stor plass, og nå vil artikkelforfatterne ta debatten et skritt videre.



anvendelighet», eller «evnen til å vurdere når det digitale er en god støtte».

Personvern, kritisk refleksjon og etisk ansvar blir nevnt i svarene under profesjonsfaglig digital kompetanse: «Ikke minst det etiske, evnen til å vurdere, personvern, refleksjon rundt tema, hvordan ta gode valg?» er noen eksempler på slike svar. Rammeplan for barnehagen (KD, 2017, s. 45) stiller krav om at personalet skal utøve digital dømmekraft. Det er klare paralleller mellom *digital dømmekraft* og *profesjonsfaglig digital kompetanse*. Vi ser at deltagerne er bevisste på og opptatt av både juridiske og etiske hensyn innenfor dette området. Dardanou & Kofoed (2019, s. 67) hevder at digital dømmekraft kan anses som en av de viktigste elementene innenfor digital kompetanse, dette innebærer kritisk og etisk refleksjon. Bergsjø et al. (2020, s. 25) skri-

ver: «Digital dømmekraft handler altså om at kunnskapene og ferdighetene kan anvendes i konkrete situasjoner som oppstår.» Forsvarlige vurderinger ser vi i sammenheng med at bruk av digitale verktøy er lovlige, sikre og etisk forsvarlige (Bergsjø et al., 2020). Staksrud (2019) ser på etisk og juridisk forståelse i forbindelse med barnehagens digitale praksiser. Disse ses som en del av digital dømmekraft og personalets ansvarsområde når det kommer til hva som *kan* gjøres, og hva som *bør* gjøres.

” Leken må ikke stå på utsiden av det digitale, men digitale praksiser kan være en berikelse i lek.



” Det kreves tid og rom til arbeid med barnehagenes digitale praksis.

Skagen og Valøen (2022, s. 125) skriver at «de digitale verktøyene og appene blir aldri bedre enn pedagogene (ansatte) som anvender dem sammen med barna».

### FELLES KOMPETANSEHEVING

Kompetansehevingen som retter seg mot hele barnehagepersonalet, er derfor avgjørende i arbeidet og er også noe som understrekes i enkelte av svarene: «At hele personalet er involvert i det digitale», «man trenger et fellesskap» og «hvordan få med alle ansatte i den digitale praksisen i barnehagen?»

Dette kan vise at digitale praksiser bør være et kollektivt arbeid i barnehagen. Og som det pekes på i *Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole*: at utdanningsinstitusjonene og barnehagene samarbeider om dette temaet (KD, 2023a, s. 18).

Svarene viser også at deltagerne er opptatt av lek, ikke den instrumentelle leken som har andre hensikter enn det barnet selv har. «Ikke ta tid fra leken, må integreres med leken» og «kunnskaper og holdninger til å inkludere det digitale i leken» er eksempler på noen av svarene. Vi tolker det som at det handler om at leken ikke må stå på utsiden av det digitale, men digitale praksiser kan være en berikelse i lek.

### VI TRENGER NYE IMPULSER

Det andre spørsmålet vi stilte var: «Hvilke andre spørsmål trenger vi i denne diskusjonen?» Vi mener ikke at alt kommer til å bli oppdaget, men at vi trenger andre eller nye impulser på denne veien.

I svarene fremmet barnehageansatte betydningen av barnehagefaglig begrunnende praksiser fundamentert i barnehagens samfunnsmandat. De retter blikket mot det helhetlige verdigrunnlaget som bygger på lek, omsorg,

læring og danning. Svarene barnehagefolk ga oss, bygger på en helhetlig tenkning rundt profesjonsfaglig digital kompetanse i barnehagen og barnehagens verdigrunnlag jf. Rammeplanen for barnehagen (KD, 2017).

En av deltakerne kom med innspillet «dybdedykk og ikke overflatearbeid». Dette tolker vi som at barnehagefolk har stor interesse og engasjement for temaet, men at det kreves tid og rom til arbeid med barnehagenes digitale praksis. Vi leser av svarene til deltagerne at det er et behov for å legge større vekt på barns stemmer, på barnas egne premisser. Kort oppsummert kan det se ut som at personalet i barnehagen ser på god profesjonsfaglig digital kompetanse som komplekse pedagogiske prosesser, hvor etiske og juridiske forståelser bør gå hånd i hånd og blikket er rettet mot barna.

### Litteratur

Bergsjø, L. O., Eilifsen, M., Tønnesen, K.J. & Vik, L.G.V. (2020). *Barn og unges digitale dømmekraft. Verdiløft i barnehage og skole*. Universitetsforlaget.

Dardanou, M. & Kofoed, T. (2019). It is not only about the tools! Professional digital competence. I Colette, G. & I. Palaiologou, *Early Learning in the Digital Age* (s. 61–76). SAGE Publications Ltd.

Høgskolen i Østfold (2023, 22. september). *TaskCards*. <https://www.hiof.no/tjenester/it/programvare/taskcards/>

Kunnskapsdepartementet. (2023a). *Strategi for digital kompetanse og infrastruktur i barnehage og skole*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/strategi-for-digital-kompetanse-og-infrastruktur-i-barnehage-og-skole/id2972254/>

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>

Skagen, S. & Valøen, G. (2022). *Kom i gang med digitale verktøy i barnehagen – en lek, praktisk og utforskende tilnærming*. Fagbokforlaget.

Staksrud, E. (2019). Digital dømmekraft og etiske refleksjoner i barnehagen. I Jæger, H., Sandvik, M., & Waterhouse, A-H. L. (Red.). *Digitale barnehagepraksiser – teknologier, medier og muligheter*. (s. 213–231). Cappelen Damm Akademisk.

# – Vær nysgjerrig på barns gjentagelser i leken

Å kjenne til barns gjentagelser i leken gjør det enklere å hjelpe barn inn i leken og å opprettholde den, viser ny doktorgrad.

AV: KJERSTI SALVESEN FOTO: MIKKEL STRØMSØE SIVERTSEN OG MONICA LARSEN DONOVAN

## 1. Hva skriver du doktorgrad om?

– Jeg skriver om gjentagelser i barns lek. Voksne har ofte en forventning om at handlingen skal bygges opp logisk og i en kronologisk rekkefølge. I møte med barns lek trenger vi å tenke annerledes. Den gjentagende rytmen kan være meningsfull – og viktig for å opprettholde leken. Med et voksent blikk kan det kanskje fremstå som kaotisk og retningsløst. Derfor har jeg filmet barns lek i en barnehage over tid. Jeg har brukt dramaturgisk analyse for å få innsikt i de gjentagende mønstrene som oppstår.

## 2. Hva har du funnet ut?

– Foreløpige funn viser at gjentagelser er avgjørende for å opprettholde leken – og gi den progresjon. Jeg har sett at progresjon i lek ikke handler om at leken utvikles i kronologisk rekkefølge eller nødvendigvis i en bestemt retning. Gjentagelsene i barns lek bidrar til at den utvides i flere retninger. Leken opprettholdes ved at den beveger seg hit og dit. Gjentagelsene skjer på mange nivåer: Barna gjentar alt fra bevegelser og utsagn, tema, historier og rollekarakterer – til avanserte dramaturgiske grep.

## 3. Hva overrasket deg mest i forskningen?

– Det overrasket meg at barnegruppen så ut til å ha et eget repertoar av gjentagelser, som var med i alle lekene jeg observerte. Måten

rommet er konstruert og møblert på, påvirker utviklingen av gjentagelsesrepertoaret. Lek som først fremsto som flere forskjellige leker, var én og samme lek – med en svært avansert hit-og-dit-bevegelse mellom parallelle fiksjonsuniverss. Et eksempel: En lek byttet stadig mellom å foregå i en nattbuss, på et legekort og i Spania. Det kunne virke som om de ikke klarte å bli enige om hva de skulle leke. Etter hvert så jeg at det likevel var en sammenheng – og at det kan betraktes som én og samme lek. Barna spiller de samme rollene og karakterene i de ulike universene og kan gjenta den samme historien i flere fiksjons-univers. På den måten videreutvikles historien gjennom de impulsene den får ved å bli iscenesatt i en ny kontekst.

## 4. Hva tror du din forskning vil bety for barnehagene i Norge?

– Gjennom prosjektet tilbyr jeg noen nye «briller» å se leken gjennom. Håpet er å skape økt nysgjerrighet og økt verdsettelse av barnas gjentagelser – og betydningen disse har for å opprettholde leken. Kunnskap om gjentagelsesrepertoar vil gjøre det lettere for voksne å kjenne igjen leken når den oppstår. Dermed kan de gi leken rom og beskyttelse for å opprettholde den. Det vil også være nyttig i arbeidet med å hjelpe barn inn i leken og tilrettelegge for og berike leken på avdelingen.

godkommunikasjon@gmail.com

## Min doktorgrad



GURO STRØMSØE (45)

høyskolelektor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærer-utdanning (DMMH)

Disputerer: våren 2027

Doktorgrad: Lekens gjentagelser

Mål med forskningen: å tilby et dramaturgisk perspektiv på gjentagelser i lek og å se på hvordan leken er bygget opp

*Voksne har ofte en forventning om at handlingen skal bygges opp logisk og i kronologisk rekkefølge. I møte med barns lek trenger vi å tenke annerledes.*

GURO STRØMSØE

## DERFOR ER DENNE DOKTORGRADEN VIKTIG

– Gjentagelser i barns lek, for eksempel at rollefigurer gjentas, kan oppfattes som stillstand og hakk i plata. Denne doktorgraden bidrar med økt kunnskap om hva barna gjentar i leken, og hvilken betydning det kan ha for lekens opprettholdelse og varighet. Økt bevissthet om fenomenet vil kunne føre til at denne delen av barns lek blir anerkjent, vernet om og lagt til rette for, sier professor Ellen Karoline Gjervan ved DMMH.

Ellen Karoline Gjervan

professor ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærer-utdanning (DMMH)





**Marie Karoline Møller Ditlefsen**

seniorrådgiver i Statped  
marie.ditlefsen@statped.no



**Anne Katherine Hvistendahl**

seniorrådgiver i Statped  
anne.k.hvistendahl@statped.no



**Øydis Hide**

seniorrådgiver i Statped  
oydis.hide@statped.no

# Slik kan du støtte barn født med leppe-kjeve-ganespalte

Barn født med leppe-kjeve-ganespalte kan få utfordringer med tale og psykososiale forhold. **Slik kan du hjelpe barnet.**

ILLUSTRASJON: ANETTE NØSTERBERGET

**L**eppe-kjeve-ganespalte (LKG) er det vanligste medfødte anatomiske avviket i hode- og halsregionen i verden. Tidlig i svangerskapet har alle fostre en spalte gjennom leppe, kjeve og gane. I 2. og 3. svangerskapsmåned smelter ansiktselementene sammen. Hvis denne prosessen forstyrres, kan barnet bli født med en spalte. Det er sammensatte årsaker til at en spalte kan oppstå. Medvirkende årsaker kan være genetikk og miljø.

I Norge fødes ca. 100 barn med LKG hvert år. Mange lærer å snakke uten spesielle tiltak. Andre kan trenge individuell oppfølging, som taleforbedrende operasjoner og/eller logopedisk oppfølging.

## FLERE FORMER FOR SPALTE

Det finnes ulike former for spalte. Leppe- og leppe-kjevospalte kan variere fra et lite hakk til en spalte som går gjennom både leppe og kjevekam, og kan være enkltsidig eller dobbeltsidig. Isolert ganespalte berører kun ganen og skaper en åpen forbindelse mellom munn og nesehule. Leppe-kjevospalte og ganespalte opptrer ofte sammen og kalles da leppe-kjeve-ganespalte (LKG).

## OPPFØLGING FRA EGET TEAM

LKG kan påvirke tale, hørsel, bittforhold og utseende og krever oppfølging av spesialister. Logoped og psykolog i Statped samarbeider med spesialisthelsetjenesten på Rikshospitalet og Haukeland universitetssykehus. LKG-teamene består av kirurg, sykepleier, øre-nese-halslege, spesialtannlege, logoped og psykolog. Spalte i leppen lukkes kirurgisk når barnet er 3–5 måneder gammelt, og spalte i ganen lukkes ved 9–15 måneders alder. Kjevospalten lukkes når hjørnetannen bryter ut, ved 7–12 års alder. Her er det individuelle variasjoner.

## STØTTE FRA STATPED

Logoped og psykolog fra Statped tilbyr veiledning til PPT,

fagfolk i barnehage, skole og kommune og til foresatte til barn født med spalte. Logopeden møter foreldrene og barnet sammen med det tværfaglige teamet når barnet er noen uker gammelt, og følger opp ved rutinemessige undersøkelser ved 4, 6, 10 og 16 års alder, samt ved behov.

La oss ta utgangspunkt i Thea som er tre år og går i barnehage. Hun er født med en spalte i leppen og i ganen og kan oppleve utfordringer med taleklang og språklyder.

## HVORFOR SNAKKER THEA I NESEN?

Når vi snakker, styres luftstrømmen fra lungene opp til strupehodet, hvor stemmebåndene vibrerer og skaper lyd. Svelget, strupen, nesehulen, bihulene og munnhulen kalles for resonansrom og bidrar til stemmens særpreg. Ved ganespalte kan redusert muskulatur eller kort gane føre til luftlekkasje opp i nesen, noe som gir nasal klang. Dette kan ikke trenes bort med logoped, men vil ofte kreve kirurgisk inngrep. Det er ikke alltid like lett å forstå hva Thea (3) sier. Thea sier for eksempel «game» i stedet for «dame». Barn født med ganespalte kan bruke lengre tid på å uttale språklyder riktig, og språklydene kan komme i en annen rekkefølge enn vanlig. I et godt språkstimulerende miljø kan de hente inn sine jevnaldrende.

## HØRER OFTE IKKE HVA SOM SIES

De voksne opplever ofte at Thea ikke får med seg beskjeder og ikke hører etter når de voksne snakker. Det viser seg at hun har væske i mellomøret, som gir nedsatt hørsel. Hjemme er det mindre bakgrunnsstøy. Der hører hun bedre. Barn født med ganespalte bør sjekke hørselen minst hver sjette måned frem til skolealder. Periodevis nedsatt hørsel kan gjøre det vanskelig å lytte ut og uttale språklyder korrekt. Sørg for at barnet ser ansiktet ditt når du snakker, og at du har barnets oppmerksomhet. Da Thea fikk dren i trommehinnene, ble hørselen betraktelig bedre. Dette førte til positiv endring i språk, tale og trivsel. Dren kan imid-



## Forskjellige spaltetyper



isolert ganespalte



leppespalte



leppe-kjevespalte



leppe-kjeve-ganespalte

En spalte i leppen og/eller kjeven kan være på én side (enkeltstående) eller på begge sider (dobbelstående).

### Les mer:

[www.statped.no/  
leppe-kjeve-ganespalte](http://www.statped.no/leppe-kjeve-ganespalte)



**FÅR HJELP:** I Norge fødes rundt 100 barn med leppe-kjeve-ganespalte hvert år. Mange lærer å snakke uten spesielle tiltak, mens andre trenger operasjoner eller logoped.

lertid falle ut, så vær oppmerksom på at hørselen kan bli nedsatt igjen.

### TILRETTELEGGING I BARNEHAGEN

Som for alle barn vil Thea dra nytte av å lære begreper og ord, og å bli bevisst på at ulike språklyder kan endre ordenes betydning (f.eks. «bil» og «pil»).

#### Hjelp barnet med å

- sette ord på ting og aktiviteter dere gjør sammen
- snakke om det barnet er opptatt av
- lytte til barnets språklyder, og foreslå ord som gir språklydene betydning
- la barnet danne nye ord med de språklydene barnet mestrer
- la barnet se ansiktet ditt når du lager ord og snakker til det
- bruke rim, regler og sanger

### OPPFØLGING AV LOGOPED

Barn født med ganespalte kan ha nytte av ekstra tale-

språksstimulering i barnehagen. Barnehagelærere kan få veiledning fra pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), som ved behov får veiledning av Statped. Logopedene i Statped kartlegger nasalitet og uttale, og vurderer behovet for talekorrigerende kirurgi eller logopedi. Logoped på hjemstedet utarbeider tiltak for talespråk, med veiledning fra logopeder i Statped. Når barnets språklige modenhetsalder er rundt fire år, jobber logopeden direkte med barnet, og kartlegger barnets tale systematisk for å identifisere hvilke språklyder barnet mestrer, og hvilke det ikke mestrer. Som barnehagelærer kan du, i samarbeid med logopeden, jobbe med tiltak og øvelser for å etablere korrekte språklyder.

### SKAP EN TRYGG RAMME

For at talespråksstimulering skal fungere godt, er det viktig å skape en trygg relasjon til barnet. Forklar barnet hvorfor dere skal trene på å snakke. Det vil gjøre det mer lystbetont. Still tydelige krav og sett rammer. Korte, gode økter er bedre enn lange. Følg med på når barnet har best oppmerksomhet, og velg en tid på dagen når barnet er opplagt. Gjenta ordet

## Fag og forskning

barnet skal lære, med korrekt uttale og unngå å imitere barnet når det snakker feil. Avtal på forhånd hvor lenge treningsøkten skal vare, ved å bruke klokke eller symboler. Hvis metoden ikke fungerer, så kan du endre den. Hvis barnet ikke er motivert, bør du vurdere en pause fra treningen.

### PSYKOSOSIALE FORHOLD

Det er viktig for alle barn å føle seg trygge i en barnegruppe. Barn født med en leppe-kjeve-ganespalte kan få spørsmål om utseendet eller talen. Hvordan kan vi hjelpe barnet med å svare på nysgjerrige spørsmål?

Her er tips til gode svar:

- Fakta: «Jeg ble født uten å være helt vokst sammen, så ble jeg operert.»
- Humoristiske: «Jeg slåss med en krokodille i zoologisk hage.»
- Unngå å svare: «Jeg vil ikke snakke om det.»

Det er bedre å svare, fordi nysgjerrigheten ofte blir større uten svar. Noen barn liker at andre spør dem om arret over leppen eller talen. Andre ønsker ikke oppmerksomhet.

Små barn tenker konkret. Hvis de ikke ser andre med et arr, tror de at de er de eneste. Thea føler seg annerledes fordi hun er den eneste i barnehagen med et arr på leppen.

Følelsen av å være annerledes handler ikke bare om synlighet eller hørbarhet, men også om hvordan man blir møtt av andre. Å oppleve seg selv som annerledes kan føles ubehagelig og true identiteten. Barn ønsker å være en del av gruppen, og følelsen av å skille seg ut kan skape uro. De voksne i barnehagen kan hjelpe barnet med å nyansere perspektivet.

### SNAKK OM TANKER OG FØLELSER

For barn som Thea er det ofte nyttig å få hjelp til å sette ord på tanker og følelser med en voksen. Den voksnes rolle er å hjelpe barnet med å identifisere hvilke følelser som oppstår, slik at barnet får hjelp til å utforske sine tanker og følelser. Alle barn som opplever vanskelige ting, vil ha nytte av dette.

For mer tilbakeholdne barn kan det være nyttig å snakke sammen i en gruppe. En gruppeaktivitet kan være at den voksne leser opp forskjellige utsagn, og barna tar stilling til om det gjelder for dem, ved å stille seg i ulike deler av rommet. Start med morsomme utsagn og flett inn mer krevende utsagn som «Har du noen gang vært lei deg?». Dette gir barna sjansen til å se seg selv utenfra og andre innenfra. Instruer barna til ikke å snakke underveis, for å unngå forstyrrelser.

### BE OM FAGLIG BISTAND

Barn født med ganespalte kan, som alle andre, ha utfordringer på andre områder. Barnehage og foresatte bør da kontakte PPT. Dere kan be om hjelp fra barnet er 18 måneder dersom barnet ikke babler, eller språk og tale ikke utvikler seg. Dere kan søke om hjelp fra 3 års alder dersom barnets tale er vanskelig å forstå for de nærmeste som



**FÅR SPØRSMÅL:** Noen barn født med en leppe-kjeve-ganespalte liker at andre spør dem om arret over leppen eller talen, mens andre ikke ønsker oppmerksomhet.

kjenner barnet godt, eller barnets tale preges av atypisk uttale eller nasal stemmeklang.

### HVORDAN ER PROGNOSEN?

Over 50 prosent av barn født med ganespalte utvikler normal tale uten logopediske tiltak. De som har forsinket eller atypisk språkløydutvikling, trenger oppfølging av logoped. De fleste er ferdig med logopedisk oppfølging innen tiårsalder. Omtrent en tredjedel trenger talekorrigerende operasjon, vanligvis når de er mellom tre og ti år.

Opptil 90 prosent av barn født med ganespalte trenger dren i trommehinnen for å redusere væske i mellomørene. Psykologen tilbyr konsultasjoner om spalterelaterte temaer og gir råd om hvor man kan få hjelp til andre utfordringer, fortrinnsvis lokalt i kommunen.

### Litteratur

Tørdal, I.B. & Kjøl, L. (2010). *Talevansker hos barn med Leppe-Kjeve-Ganespalte*. Bredtvet kompetansesenter.

Feragen, K.B. & Bergfall, Å-M. (2010). *Albin og Luna og det mystiske speilet*. Bredtvet kompetansesenter.

Engebreetsen, E. (2010). *Annerledeshet: sårbarhetens språk og politikk*. Gyldendal Akademisk.

# Bestill abonnement på Første steg

Er du medlem i Utdanningsforbundet kan du velge abonnementene dine på Min side [www.udf.no/min-side](http://www.udf.no/min-side)

Har du spørsmål kan medlemservice kontaktes på e-post [medlem@udf.no](mailto:medlem@udf.no) eller telefon 24 14 20 00.

Er du ikke medlem, men ønsker abonnement kan du sende e-post til [abonnement@utdanningsnytt.no](mailto:abonnement@utdanningsnytt.no)

Prisen er 600 kroner per år for 4 utgaver.



[utdanningsnytt.no/abonnement](http://utdanningsnytt.no/abonnement)

Utgis  
i både  
papirutgave  
og som  
e-blad





# Å observere egen praksis gir resultater

**Innføring av norsk med tegnstøtte fikk barna til å stråle og språket til å blomstre.**

FOTO: MARIE BIRKELUND BERG

**B**ruk av observasjon i utviklingsarbeid i barnehagen fører til at personalet blir mer bevisst på egen praksis og klarer å holde fokuset på målet i endringsarbeid. Det viser en studie i en barnehage som innførte *norsk med tegnstøtte* (heretter omtalt som NMT) i det daglig arbeidet på avdelingen.

### ALTERNATIV SUPPLERENDE KOMMUNIKASJON

Ikke alle barn har et fungerende talespråk. Det kan være funksjonsutfordringer, et medfødt syndrom eller alvorlige språklydsvansker som gjør at barna kan trenge ekstra støtte og supplement til sitt verbalspråk. Disse barna kan ha krav på *alternativ supplerende kommunikasjon* (ASK) for å lettere kunne uttrykke seg eller forstå andre og kunne delta på lik linje som andre. ASK kan komme i form av bilder med grafiske symboler for kjerneord (PCS), *norsk med tegnstøtte* (NMT) eller talemaskin. Når en har barn på avdelingen som har krav på ASK-støtte i hverdagen, blir det viktig å gjøre denne støtten til noe som både voksne og barn har et naturlig forhold til. Barnehagen i studien har brukt ASK i lengre tid, da med fokus på grafiske symboler (PCS), tematavler og samtaleavler.

Avdelingen hadde i utgangspunktet etablert et rikt språkmiljø med grafisk tegnstøtte til alle barn, da behovet for å innføre *norsk med tegnstøtte* (NMT) meldte seg. NMT er en kommunikasjonsstøtte der en bruker tegn fra norsk tegnspråk til å understøtte viktige ord i setninger. Dette gjør det lettere for personer med språkvansker å forstå og uttrykke seg, og benyttes som ekstra støtte i kommunikasjonen. Dette behovet førte til at hele personalet både måtte lære seg og bruke NMT i den daglige kommunikasjonen med barna på avdelingen, og gjøre dette til en naturlig del av kommunikasjonen med alle barna. Men hvordan få til dette på en god måte? Som et hjelpemiddel i dette arbeidet valgte avdelingen å bruke dialogbasert gruppeveiledning (Worum, 2014) og observasjon for å undersøke egen praksis.

### OBSERVASJON OG GRUPPEVEILEDNING

Dialogbasert gruppeveiledning-teorien er hentet fra Kirsten

S. Worum's studie av muligheter og begrensninger knyttet opp mot barnehagepersonalets opplevelse av veiledningssamtaler i grupper (2014). Hun er opptatt av fellesskapets læring og utvikling gjennom dialog. Ifølge hennes funn kan denne formen for veiledning bidra til utvikling og læring gjennom det sosiale i samtalen, fordi dialogen som oppstår, kan bli forstått som et samarbeidsprosjekt med et felles mål. I undersøkelsene finner Worum (2014, s. 168) denne veiledningsformen spesielt interessant for endringsarbeid med sammensatte grupper, fordi den synliggjør samarbeidet mellom ansatte i like og ulike stillingskategorier. Personalets ulike kunnskaper kommer til uttrykk, og dialogen skaper grunnlag for felles forståelse for barnehagens ansvar og oppgaver i møte med enkeltbarn og barnegruppen (Worum, 2014, s. 168). Ifølge Bjerkholt (2017, s. 192) vil den kritiske tenkingen hos en selvstendig tenkende profesjonsutøver i veiledningen, være med på å utvikle profesjonen og praksisen.

### TRENER PÅ Å OBSERVERE

Ved å trene på observasjon og felles refleksjon blir det mulig å oppdage små, men betydningsfulle detaljer i samspill, medvirkning og inkludering. Observasjon som brukes systematisk, kan bidra til å fange opp slike mikronivåer. Når vi blir oppmerksomme på noe nytt i det kjente, oppstår det Derrida kaller *iterabilitet*, et refleksjonsrom der etablerte sannheter settes på pause (Larsen, 2017, s. 23). Dette kan i veiledning brukes til å undersøke egne tanker, maktforhold og hvordan strukturer påvirker det pedagogiske tilbudet (Carson & Birkeland, 2017, s.106–107). Når observasjonene blir registrert og tatt med inn i felles dialog, kan vi aktivt benytte dem til å reflektere over hva som har hendt, samt benytte dette til å planlegge og tilrettelegge for utvikling og endring av praksis (Birkeland & Ødegaard, 2019, s. 114).

### KURSKVELD FOR ANSATTE

Til tross for at bruken av grafiske symboler allerede var godt innarbeidet, ble det å tilføre tegnstøtte sett på som utfordrende, fordi ingen hadde noen særlig erfaring med det. Ansatte var også bekymret for å ikke få det til.



**TEGN OG BILDE:** Barnet leker med en ball og hunder og har et PCS-kort med bilde av en hund og en ball med ordet under.



**TEGNSTØTTE:** Barnehageansatte viser frem et bilde de kan ha samtale med barna om. På baksiden av bildet er en forklaring på hva de ulike tegnene i *norsk med tegnstøtte* (NMT) betyr.



**TEGN TIL TALE:** En barnehageansatt som bruker *norsk med tegnstøtte*, snakker ved hjelp av tale samtidig som hun viser tegn fra norsk tegnspråk og bruker mimikk og kroppsspråk for å understreke innholdet. Foto: Camilla Heimstad-Bergseng

” Ved å trene på observasjon blir det mulig å oppdage små, men betydningsfulle detaljer i samspill, medvirkning og inkludering.

Etter at Statped hadde vært inne med en kurskveld for ansatte og familien, satte avdelingen i gang med å utfordre hverandre på å bruke NMT i hverdagssettinger og samlinger. De valgte ut nye ord de skulle bruke hver uke, og som var knyttet opp til viktige tema. Valg av tema ble gjort basert på hva som interesserte barnegruppen. Et eksempel er da brannbilen hadde vært på besøk og barna ville leke brannmenn. Da ble ukens ord brannmann, brannbil og brann. Gradvis fikk de ansatte større selvtillit til å aktivt bruke tegnstøtte i kommunikasjonen med barna på avdelingen. Parallelt med dette arbeidet var målet at alle skulle skrive ned praksisfortellinger eller ta bilder av situasjoner hvor de selv

brukte NMT eller så at andre brukte det. Dette materialet tok de med på veiledningen for felles deling og refleksjon.

#### HADDE EFFEKT PÅ BARN

I en av observasjonene så vi et barn med rett til ASK som virkelig lyste opp under en samlingsstund. Det var tydelig for hele gruppen at barnet opplevde å være inkludert, og dette ble et vendepunkt i veiledningen. Hadde ikke barnet alltid trivdes i samlingene? Jo, kanskje, men nå kunne man virkelig se gleden. Det gjorde inntrykk.

Opplevelsen ble enda sterkere da personalet også la merke til at flere flerspråklige barn begynte å svare på sitt



morsmål etter at de ansatte tok i bruk NMT. Gjennom disse observasjonene ble det klart hvor viktig det er å møte barn med et språk alle kan forstå, og hvor mye det betyr å ha et felles språk for samspill og inkludering.

### BRUKTE TEGNSTØTTE I SAMLING

I en av observasjonene kom det fram at barna begynte å speile de voksnes bruk av tegnstøtte underveis i samlingen. Avdelingen hadde jobbet med å tilføre grafiske symboler med bilder av tegnstøtten for symbolet til historien som ble fortalt i samlingen. Når de ansatte fortalte en historie til barna, viste de bilder av støtteord i teksten samtidig som de viste et håndtegn for ordet. I pausen som oppsto idet fortelleren viste tegnet og rettet blikket tilbake mot fortellingen, kunne en se stadig flere barn som gjentok håndtegnet som var blitt brukt.

*Det er samlingsstund, og den voksne leser fra Ludde og alle dyrene. Ludde har en ball han kaster, og som treffer noe som lager lyd. Mens den voksne forteller, gjør hun håndtegn for kjerneord i teksten: ball, kaste, lyd, hvem. Når hun blar om, kommer et nytt dyr til syne, det er en gris! Den voksne viser tegn for se og gris. Barna svarer med å rope ut «gris» eller lage gryntelyder. Jens gjentar tegnet for gris. «Ja, Jens, så bra, det var en gris», svarer den voksne og viser tegnet for gris igjen. Flere barn viser tegnet for gris.*

### ORD, SYMBOL OG HÅNDTEGN

Observasjonene viste at barna forsto sammenhengen mellom ord, symbol og håndtegn. Denne observasjonen førte til at personalet ble bevisste på å gi bekreftelse til barna på at dette var bra. Når barna fikk bekreftende tilbakemeldinger

**I PRAKSIS:** En barnehageansatt med en ASK-tavle (med bilder og ord) som vises til barna under samtalen. På bakken ligger en tavle med håndtegn (norsk med tegnstøtte) som benyttes samtidig som en snakker.

fra personalet på det de gjorde, så opplevde de mestring og deltagelse. Stadig flere barn fikk denne åpenbare gleden hvor de virkelig lyste opp i samling. Dette ble med på å trygge personalet i arbeidet med å innføre norsk med tegnstøtte (NMT). Denne tryggheten smittet igjen over på barna, og de ansatte kunne stadig oftere se barn som brukte tegn i sin kommunikasjon med hverandre.

### MER BEVISST SINE HANDLINGER

Som veileder opplevde jeg at ansattgruppen ble mer bevisst på handlingene sine og sammen satte ord på disse. Bevissheten i gruppa bidro til å samle dem som profesjonsutøvere, både i holdninger og handlinger. Ser vi dette i lys av Hatlevik og Havnes sin studie (2017, s. 200), hvor studenters mestring påvirker innsats, utholdenhet og faglig ytelse, gir veiledningen av denne gruppen grunnlag for samme konklusjon. Nøkkelen for veileder ble å hjelpe de barnehageansatte til å oppdage og kjenne på mestringen som oppsto når de så sammenhengen mellom praksis og teori, samt mellom egen praksis og andres opplevelser av den. Her spilte veilederens spørsmål en sentral rolle, sammen med evnen til å oppsummere og sette ord på øyeblikkene der gruppen så noe nytt i det velkjente. Som for eksempel da barna begynte å speile de ansattes tegnbruk, eller barna brukte tegn seg imellom. Da personalgruppen fikk i oppdrag å trekke ut hvilket utbytte de satt igjen med fra veiledningene, trakk de spesielt fram hvordan samtalen om de ulike observasjonene hadde gjort dem bevisste på hvordan felles språk påvirket samspillet. De ansatte fortalte at når de var trygge på å bruke NMT, så smittet det over på barna. Det motiverte dem igjen til å lære seg enda mer om NMT.

### Litteratur

- Birkeland, J. & Ødegaard, E.E. (2019). Hva er verdt å vite om observasjon i dagens barnehage. Metodologi i endring mellom tradisjon, ny vitenskap og personlig kunnskap. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, nr. 103 s. 108–120.
- Carson, N. & Birkeland, Å. (2017). *Veiledning for barnehagelærere* (1. utgave). Cappelen Damm Akademisk.
- Hatlevik, I.K.R. & Havnes, A. (2017). Perspektiver på læring i profesjonsutdanninger – fruktbare spenninger og meningsfulle sammenhenger. I S. Mausehagen & J.-C. Smeby (red.), *Kvalifisering til profesjonell yrkesutøvelse*. Universitetsforlaget.
- Larsen, A.S. (2017). Oppdagelse og nye begynnelse – å se det vanlige med stadig nye blikk. I M.S. Jensen, T.J. Karlsen & G. Luthen (Red.), *Veiledning og oppdagelse*. Gyldendal Akademisk.
- Worum, K.S. (2014). Dialogbasert gruppeveiledning. I E.K. Høihilder & K.-R. Olsen (Red.), *Stemmer i veiledningsrommet*. Fagbokforlaget.



Bente Vetland og Kristin Aase  
**Selvinnsikt og ledelse i barnehage og SFO**  
 Cappelen Damm akademisk (2025)  
 120 sider



**Anmeldt av**  
**Ingeborg Tvetter Thoresen**  
 tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold, fagbokforfatter og skribent  
 t-thores@online.no

## En bok som kan gi deg ny selvinnsikt som leder

Gjennom boka kan du få hjelp til å se deg selv utenfra, trolig noe av det mest krevende en som leder kan gjøre.

En leder i barnehage og SFO forholder seg til barn, foreldre, ansatte, eiere og oppdragsgivere i tillegg til selve oppdraget i rammeplanen og barnehagens samfunnsmandat. Denne boka setter søkelys på den enkelte lederens væremåte, og presenterer verktøyet *Eneagrammet*. Der får du innsikt i ni ulike personlighetstyper, først og fremst som en hjelp til å se deg selv og dine styrker, «fallgruver» og utviklingsmuligheter.

### SELVUTVIKLING

Som sjanger er boka selvutviklingslitteratur. Men teksten har sin styrke i spenningen mellom personlighet og profesjonsutøvelse og personalutvikling.

Boka har fire kapitler, som går inn på tema som: Hva kjennetegner deg som ansatt i barnehagen og SFO, hva er dine kvaliteter, fallgruver og utviklingsområder, og hvordan kan fag, personlighet og livshistorie påvirke yrkesutøvelsen din? Siste kapittel handler om ledelse

og samarbeid og om å bygge en kultur i barnehagen.

### ULIKE PERSONLIGHETSTYPER

Du kan lese om ni personlighetstyper: perfeksjonisten, hjelperen, utretteren, individualisten, observatøren, skeptikeren, entusiastene, utfordreren og fredselseren. Leseren oppfordres til å plassere seg selv i disse kategoriene. Gjennom boka kan du få hjelp til å se deg selv utenfra, trolig noe av det mest krevende en som leder kan gjøre, men særdeles viktig og nyttig. Det dreier seg blant annet om å bli bevisst på sine prioriteringer og om du er en verdiorientert eller læringsorientert leder. Et annet tema i boka er tillit, maktforhold og andre forhold som er vesentlig for kulturbygging i barnehage og SFO. Dette er en annerledes fagbok som pirrer nysgjerrigheten. Boka har en rekke eksempler fra praksis som også kan gi ideer til interessante samtaler på personalmøter.



Hege Bergo og Mari Westerhus  
**Styrerrollen i barnehagebasert kompetanseutvikling**  
 Fagbokforlaget (2025)  
 104 sider

En praktisk bok som gir deg som styrer kunnskap om hvordan du kan lede kompetanseutvikling i barnehagen. Her er eksempler og forslag til arbeidsmåter. Målet er at du skal utvikle deg selv og dine ansatte i et fellesskap preget av tillit og faglig engasjement. Tema er samarbeid, ulike typer kompetanse, motivasjon og mål.



Grethe Gilstad  
**Barnets beste når juss møter barns hverdag**  
 Gyldendal (2025)  
 148 sider

Hva betyr det egentlig at beslutninger skal være til barns beste? Det får du svar på i boka. Du får en innføring i barns rettigheter, og hvordan de kan brukes i praksis. Her er konkrete eksempler gjennom fire barn som møter barnevern, helseinstitusjoner, skole og barnehage. Dette er en håndbok med eksempler på vurderinger rundt barnets beste.



Hege Fimreite  
**Kollegaveiledning i barnehagen**  
 Fagbokforlaget (2025)  
 68 sider

En bok for deg som vil komme i gang med eller videreutvikle kollegaveiledning i gruppe i din barnehage. Det kan være å reflektere over egne handlinger med råd fra kollegaer, eller over hvordan vi kommuniserer. Det kan være å ha utforskningsverksted, der dere kan snakke om hva som er de ansattes drømmebarnehage eller drømmelek.

## Nye bøker



Elisabeth Skjetne  
**Den skjulte leken**  
Bokfabrikken (2025)  
100 sider

Dette er en bok om den skjulte leken. En lek som oppstår hos barn som har blitt veldig skremt i livet og er mer enn vanlig redd. De blir lett utagerende eller usynlige og klarer ikke leke vanlig lek. Boken viser deg hvordan du i en omvendt lek som fangelek eller å leke død eller troll kan få frem barnets følelser som frykt, skam, sorg og selvforakt og på den måten hjelpe barnet å bearbeide dem.



Mari Dalen Herland  
**Når ordene mangler**  
En fagbok om seksuelle overgrep  
Fagbokforlaget (2025)

En bok om hvordan barn utsatt for overgrep uttrykker seg gjennom følelser, atferd og kroppslige relasjoner, og hvordan vi kan bli bedre til å forstå det. Boken bygger på forskning og samtaler med voksne som har vært utsatt for overgrep. Ønsket er at boken kan bidra til faglig styrke og mot.



Karin Kippe og Anne Berg  
**Kropp og lek**  
Gyldendal (2025)  
160 sider

Denne boka handler om småbarns kroppslige lek og dens betydning for utviklingen av barns hørsel, syn, koordinasjon, følelser og balanse. Du får ny spedbarns forskning og praktiske eksempler på kroppslig lek (0–3 år). Andre tema er utviklingen av hjernen og motorikk hos små barn, de ansattes deltakelse i lek og friluftsliv for de minste.



**Anmeldt av**  
Kirsten Flaten  
dosent i spesialpedagogikk ved  
Høgskulen på Vestlandet (HVL)  
[kirsten.flaten@hvl.no](mailto:kirsten.flaten@hvl.no)



Nina Odegard  
**Estetisk utforskning med materialer**  
En barnehage-pedagogisk kraft  
Fagbokforlaget (2025)  
150 sider

## Ei idébok til bruk og gjenbruk av materiale

Dette er ei praktisk bok med ei rekke idear til korleis du kan utforske ulike materiale saman med barna i barnehagen.

Boka er skriven med bakgrunn i forfattern sin doktorgrad om det å la barn få utvikle egen kreativitet og skaparevne. Reggio Emilia-filosofien har vore ei inspirasjonskjelde for arbeid med materiale og støtte til barn si estetiske utforskning og utvikling. Her skildrar boka også ei djupare mening når barn får erfaring i å arbeide med ulike materiale og samtidig reflekterer over det forbruket vi har i samfunnet.

### LEIK OG GUMMIBELEGG

Boka fortel om det fysiske miljøet og materiale som den tredje pedagogen. Eit godt eksempel er bruk av gummibelegg som skal vere trygt for borna, men som slepper ut mikroplast. I tillegg opplever barna det som kjedeleg å leike på. Refleksjon rundt dette kan komme både miljø og barn til gode.

Det er ikkje ei teoritug bok, men heller ei bok som handlar om mange ulike måtar å stimulere sansar på.

Fotografi frå ulike barnehagar bidreg til å vise kva og korleis ulike materiale kan nyttast. Her er eit oppkomme av idear til praktiske oppgåver som barn og vaksne kan gjere saman.

### GJENBRUKSMATERIALE

Mange av forslaga til praktiske oppgåver bruker materiale som er samla frå gjenbrukssenter og heimen. Då vert tilfanget stort og kostnaden låg. Nøkkelen til suksess ligg i korleis ein nyttar materialet, og her kjem boka med gode, kreative løysingar.

Boka minner om at barn og vaksne nyttar mange sansar. Ho viser korleis barna kan kjenne med finger og tær, sanse med hud og munn og lytte med hender og øyre. For ikkje å nemne alle smaksopplevingane som måltid og utforskning av matvarer gjev. Teksten opnar for medvit om kor mange ulike sanseopplevingar kvardagen kan romme og som også legg grunnlag for god språkstimulering.

Agnes-Margrethe Bjorvand, dosent i nordisk litteratur og norskfaglig ansvarlig i barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Agder (UiA). [agnes-margrethe.bjorvand@uia.no](mailto:agnes-margrethe.bjorvand@uia.no)



Cecilie Dyrkorn Fodstad, dosent i norsk ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMMH). [cecilie.fodstad@dmmh.no](mailto:cecilie.fodstad@dmmh.no)



Sunniva Relling Berg & Skinkeape  
**Jakten på talltyvene**

Gyldendal (2025)  
Bildebok, fra 3 år  
33 sider

Verden er full av tall, men i denne boka begynner de plutselig å forsvinne. Det er ingen tall på verken hus eller klokker eller fotballdrakter. Ingen skjønner hvor tallene har blitt av. Selvsagt er det tyver som har stjålet tallene. Og de har tatt med seg tallene på et ball – et tallball – i Skatteparadiset. Da politiet plutselig dukker opp, må tyvene kvitte seg med tallene i en fei. Og da havner kanskje ikke tallene på helt riktig sted? Dette er ei underfundig og humoristisk bok. Den er rik på detaljer å studere, og den er også ei utmerket samtalebok for å filosofere rundt magien

med tall. Hvor finner vi tall? Har vi tall i barnehagen? Hva ville skjedd hvis alle tallene ble borte, eller hvis de bytter plass? Og hvorfor trenger vi egentlig tall?



Anne Aanensen  
Randøy & Annette  
Saugestad Hel-  
land

**Urettferdig!**

Gyldendal (2025)  
Bildebok, fra 3 år  
33 sider

Mamma er opptatt med lillesøster, og storebror er opptatt med lekser. Jens er rett og slett litt overlatt til seg selv. Etter å ha hoppet med sjokomelk i sofaen blir Jens båret ut i snøen for å leke. Det er skikkelig urettferdig! Men så snur alt, for hvem er det som får hjelpe naboen med å frese snø? Dette er ei nydelig bok som inviterer til å snakke om både små og store ting i livet som kan oppleves som urettferdig.



Anna Fiske  
**Hvordan er det å være barn?**

Cappelen Damm (2025)  
Fagbildebok, fra 3 år  
75 sider

Barn skal få være barn, men hva betyr egentlig det? Hva er det barn kan klare alene, og hva er det de trenger voksne til? Hva er det barnekonvensjonen sier om det å være barn? Hvilke følelser har barn? Og har barn ulike typer personligheter? Det er mange interessante spørsmål i denne boka. Det er også mange svar, men først og fremst er dette ei flott samtalebok der barn og voksne kan bli litt klokere sammen.



Lina Raknes  
**Åse får besøk**

Aschehoug (2025)  
Bildebok, 1–3 år  
30 sider

Åse gleder seg til å få besøk av Leon, til å leke med dinosaurer og spise jordbær. Men Leon tar tyrannosaurusen – og det siste jordbæret! Åse blir sint, og Leon får trøst av Åses pappa. Åse synes det er vanskelig å dele, men snart oppdager hun noe spennende: Hva er det Leon har i sekken? Er det noe hun kan låne? *Åse får besøk* er en varm og morsom fortelling om følelser, vennskap og å glede seg til neste besøk.



Maria Lillebo  
**Lille Villkatt begynner på skolen**

Cappelen Damm (2025)  
Bildebok, fra 3 år  
40 sider

Lille Villkatt bobler av forventning før skolestart, men han lurar også på om de andre barna vil like ham. Å sitte stille blir fort en utfordring, men den eksplosive energien hans viser seg snart å være en gave for både klassekamerater og læreren. Med stemningsfulle bilder og lett tilgjengelig tekst møter leseren en gaupegutt som kribler i kroppen, men som likevel passer godt inn på skolen.

# Dine unike medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi. Våre forsikringer til medlemspris er tilpasset ulike livsfaser.



Reiseforsikring



Livsforsikring



Studentforsikring



Innboforsikring



Barneforsikring



Husforsikring



Grunnforsikring



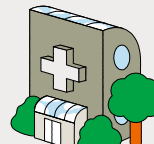
70+ forsikring



Bilforsikring



Uføreforsikring



Kritisk sykdomsforsikring

## Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 prosent rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring.

## Andre medlemsfordeler

- boliglån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- overnatting på Hurdalsjøen Hotell

## Andre fordeler i Tryg

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du også tilgang til psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

## Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio.





## BARNEFORSIKRING

# Trygghet nå og i fremtiden

I Norge har vi gode offentlige støtteordninger for barn. Likevel kan sykdom eller ulykke føre til økonomisk belastning, både for familien og for barnets fremtid.

Barneforsikringen hjelper barnet økonomisk ved varig skade eller sykdom som fører til at barnet ikke kan jobbe i fremtiden.



# En samlingsstund utenom det vanlige

To jenter holdt på med å kle seg ut og ville heller fortsette leken enn å bli med i samlingsstunden. Det får de lov til, og da skjer det noe.

ILLUSTRASJON: MADELEINE ANDERSEN

Ute er det bitende kaldt, inne er ungene i fin lek. Noen spiller spill, andre koser seg med småbilene og Lego. Andre igjen sitter og tryller frem de flotteste tegninger. Inne på dukkerommet er de to største jentene opptatt med sin lek. De har som vanlig fylt hele rommet med tepper, blondgardiner og kjøkkenting, og dukkene ligger pent ved siden av hverandre på en flatseng på gulvet. Selv har jentene surret seg inn i alle chiffon-skjurfene vi har. På beina har de på seg gullsko i størrelse 38, som klikker skikkelig mot betonggulvet når de tripper av sted med museskritt. På hodet har de kunstferdig surret på seg en hijab. Den er også fargerik, og vi skimter så vidt øynene deres. Munnen er helt tildekket.

## ER IKKE FERDIG Å LEKE

Men etter en stund begynner alle, unntatt de to som er i sin egen verden, å bli rastløse og vil at det skal skje noe annet. Jeg sier de kan begynne å rydde, så vi kan ha en samlingsstund. Alle er enige i at det er en god idé. Jeg titter inn til de to jentene, som ikke bryr seg om hva som skjer rundt dem. De bare fortsetter med leken. «Vi tenker å ha en samling nå», sier jeg, «hva tenker dere?» Jentene ser på meg og sier: «Vi er ikke helt ferdige med leken ennå». Jeg sier: «Ok, men det hadde vært hyggelig om dere ville komme inn på besøk til en norsk barnehage-samlingsstund. Dere har kanskje ikke det i det landet dere kommer fra?» Jentene ser på meg gjennom hijaben og svarer «ajjia sehja, kalkahajo». Jeg sier



**Torill Alnæs**

tidligere pedagogisk leder i Kiæråsen barnehage, pensjonist og vikar i barnehage  
[taln53@gmail.com](mailto:taln53@gmail.com)

Under hele samlingen holder de seg til rollen sin, ikke én gang glemmer de seg bort, men svarer på sitt lekespråk.

at det er hyggelig å få besøk, og at vi skal snakke om vennskap og følelser.

## BARNA SPILLER MED

De andre 16 barna gjør STORE øyne når disse to chiffonskjurf-pyntede damene med hijab kommer klikkende inn på øye hæler og setter seg. Jeg starter med å fortelle at vi har fått besøk, og spør hvor de kommer fra. Den ene tar ordet og sier med stor overbevisning: «Ihalla, susra lamma, Koshja.» Jeg nikker anerkjennende og spør videre hva de heter. Etter tur svarer de Tygdfira og Gaschhia. Under hele samlingen holder de seg til rollen sin, ikke én gang glemmer de seg bort, men svarer på sitt lekespråk når vi snakker til dem, med ansiktsuttrykk og med hendene. De andre barna er helt med på spillet og sier ikke engang at «det er jo bare Lise og Mie som har kledd seg ut». Vi ser på bilder av barn med forskjellige ansiktsuttrykk, og de to gjestene våre kommenterer og nikker anerkjennende til det de ser og svarer på sitt morsmål fra Koshja.

Klokka nærmer seg spisetid, og jeg spør gjestene om de vil spise med oss. De rister på hodet og sier med beklagelse i stemmen: «Lolo kase hoyo da kasi kasi lama.» De reiser seg forsiktig og tripper ut med gullskoene sine. Etter en stund, når alle sitter ved bordet, kommer de ut fra rommet sitt i vanlige klær og sier forundret: «Oi, skal vi spise?» Jeg spør like forundret hvor de har vært, og sier at de gikk glipp av det hyggelige besøket vi har hatt i samlingsstunden i dag. Jentene bare ser på hverandre, løfter på skuldrene og



fniser litt. De setter seg ved bordet og spør på norsk om å få sendt kalkunpølse og knekkebrød med den største selvfølge.

#### Å BERIKE LEKEN

Denne praksisfortellingen sier meg noe om hvor viktig det er å observere, analysere og støtte barna i den leken de er i. Her klarte vi å bli en del av leken og å berike leken på barnas premisser. Vi må, som det står i rammeplanen, være bevisst på og vurdere egen rolle og deltagelse i barnas lek.

**LEKEGLEDE:** De andre barna er helt med på spillet og sier ikke engang at «det er jo bare Lise og Mie som har kledd seg ut», når de to jentene kommer inn i samlingsstunden som to små damer.

Vi inviterte jentene inn i samlingsstunden på deres vilkår, og mange av de andre barna kjente seg igjen både i klesdrakt og det å få snakke sitt eget morsmål. Barnehagen har rundt 70 prosent tospråklige barn, så barna er vant til andre språk, og hijab er daglig kost. Mie har finsk far, men snakker norsk hjemme. Landet Koshja var også fri fantasi. Jentene speilet altså mangfoldet i barnehagen både i kultur og språk uten noen instruksjoner fra de voksne.

# Barnehager verden rundt

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK  
FOTO: AFP/NTB OG ADOBE STOCK



## 1 SVERIGE

### Seks av ti positive til en skjermfri barnehage

Den svenske regjeringen har bestemt at de pedagogiske verktøyene i svenske barnehager i hovedsak skal være analoge. Rundt 61 prosent av barnehagelærerne er positive til at barnehagen i hovedsak skal være skjermfri, viser en undersøkelse fagbladet *Förskolan* har gjort blant 400 svenske barnehagelærere. De mener barn ser nok på skjerm på fritiden, og at barnehagen kan gjøre andre ting. Barnehagelærerne sier de heller vil bruke tiden på mer høytlesning, fysisk aktivitet, lek og å være ute med barna. (*Fagbladet Förskolan*)



## 4 KINA

### Forsøker en mer inkluderende barnehage

Kina tester ut å la barn med funksjonsnedsettelser få gå i barnehage med andre jevnaldrende. Der får de en tilrettelagt hverdag med hjelp av spesialpedagoger. Rundt seks prosent av befolkningen har funksjonsnedsettelser, og målet er et mer inkluderende utdanningstilbud i landet. (*NTB*)



## 2 ENGLAND

### Morgenstund med aktiviteter

Barna tegner på en tavle og er i gang med aktivitet i en barnehage i England i 1911. (*NTB*)

## 3 FILIPPINENE

### Lærere og foreldre vasker barnehagen

En barnehagelærer vasker vinduer sammen med frivillige foreldre i et klasserom i en offentlig barnehage i Manila. Arbeidet er en del av et landsdekkende program for å rydde, vaske og gjøre barnehager og skoler klare til et nytt år. Det er minst 27 millioner elever fra barnehage til videregående skole i landet. (*NTB*)



## 5 DANMARK

### Færre barnehagelærere tross ny norm

Hele 27 danske kommuner har fått færre barnehagelærere, til tross for at det er innført en minimumsnorm og flere tusen nye personer er ansatt i barnehagene. Bare i København er det blitt 464 færre barnehagelærere de siste fem årene, og Aarhus har mistet 127. Leder Elia Rimpler i BUPL, en fagforening for pedagoger, sier det ikke var intensjonen med normen. – Alle varsellamper bør blinke når flere kommuner har fått færre barnehagelærere selv om det er ansatt flere personer, sier hun og påpeker at det vil gå ut over det faglige tilbudet til barna og kvaliteten. (*bupl.dk*)

# Vi må stå samla i barnehagedebatten

**Vi barnehagetilsette må ikkje la oss splitte av debattar som set oss opp mot kvarandre.**

”  
*Det er ikkje ei motsetning mellom å vere engasjert i barna, trivast i jobben og samstundes kjempe for betre rammer.*

**D**u har kanskje høyrte det før? Barnehageyrket er verdas beste, når rammene er på plass.

Mange av oss opplever gode dagar, med tid til planlegging, samarbeid og lågt sjukefråvær. Slik skal det vere. Men vi veit òg at mange barnehagar slit med for dårlege vilkår: for lite planleggingstid, høgt sjukefråvær og mangel på vikarar. Dette er ikkje enkeltstående tilfelle, men ei utfordring som ramar heile sektoren.

### **IKKJE SNAKK KVARANDRE NED**

I kommentarfelt på sosiale medium ser eg ofte at barnehagetilsette blir sette opp mot kvarandre – som om nokon berre klagar og snakkar ned yrket, medan andre er positive og glade i jobben sin. Ei slik polarisering tener verken barna eller oss tilsette. Det er ikkje ei motsetning mellom å vere engasjert i barna, trivast i jobben og samstundes kjempe for betre rammer. Tvert imot: Det er nettopp vårt engasjement for barna og yrket som gjer at vi må krevje betre vilkår.

Uansett korleis kvardagen ser ut for den

enkelte, bør vi unngå å snakke kvarandre ned. Vi har alle det same målet: ein bra barnehagedag for både barn og tilsette. Vi må ikkje la oss splitte av debattar som set oss opp mot kvarandre. Styrken vår ligg i fellesskapet – i at vi lyftar kvarandre, deler erfaringar og står saman i kampen for betre rammer og ressursar.

### **TRENG STEMME SOM SEIER IFRÅ**

Det er ikkje barnehagetilsette eller fagforeiningane deira som har skulda for utfordringane i sektoren. Vi treng stemmene som seier ifrå, utan dei blir situasjonen aldri betre. Ansvaret ligg hos nasjonale myndigheiter, regjering og Storting. Det er dei som må tilføre sektoren ressursar og sikre betre rammer, slik at vi kan gjere jobben vår, og slik at fleire vil velje dette viktige yrket.

Vi må stå samla som profesjon. Slik kan vi sikre at alle barn får den barnehagen dei har rett på, og at vi som barnehagetilsette får dei vilkåra vi treng for å gjere ein god jobb – kvar einaste dag.

**Anita Holm Cirotzki**  
sentralstyremedlem og leiar  
i kontaktforum barnehage i  
Utdanningsforbundet  
[anitaholm.cirotzki@utdanningsforbundet.no](mailto:anitaholm.cirotzki@utdanningsforbundet.no)



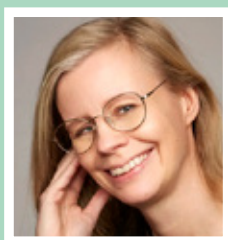


## NORDISKE IMPULSER 2026

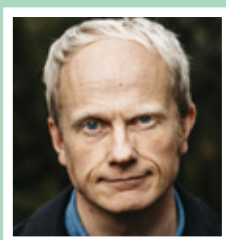
# HVOR BLE DET AV KOLLEKTIVET?

I en tid der individets frihet og selvutfoldelse står sterkt, utfordres tradisjonelle voksenroller og autoritetsforståelser – også i barnehagen. Stadig oftere møter vi barn som ikke finner plassen sin i gruppen, men heller utfordrer fellesskapet. Er dette et uttrykk for uro, motstand eller en ny type selvstendighet?

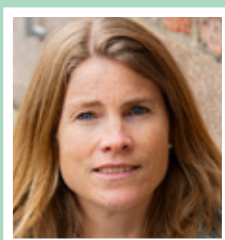
Årets barnehagekonferanse retter søkelyset mot det individorienterte samfunnet og de etiske og pedagogiske dilemmaene som oppstår når barn går sine egne veier. Sammen vil vi utforske hvordan vi kan ivareta barns behov for både tilhørighet og autonomi – i et fellesskap der alle skal bli sett, hørt og tatt på alvor.



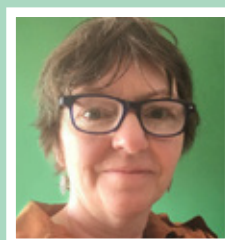
Hedvig Montgomery



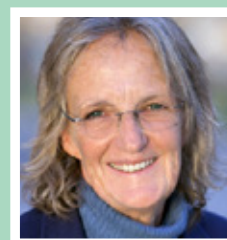
Ole Jacob Madsen



Henriette Sandven



Alison Clark



Ingrid Lund